

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»
Факультет філології, психології та педагогіки
Кафедра загального мовознавства та іноземних мов**

Рекомендовано до захисту
Протокол засідання кафедри № ____
від «_» _____ 2025 р.
Завідувач кафедри Болотнікова А. П.

_____
(підпис)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 014 «Середня освіта»,
спеціалізації 014.021 «Англійська мова і література»

**ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В
СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ**

Виконавець:

Студентка 4 курсу, групи 401-ГО
Лугова Анна Максимівна

Керівник роботи:

Болотнікова Алла Петрівна,
к. філолог. н., доцент

Рецензент:

Халіман Оксана Володимирівна, д.
філолог. н., викладач Відокремленого
структурного підрозділу «Полтавський
фаховий коледж Національного
юридичного університету імені
Ярослава Мудрого»

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою: _____

кількість балів: _____

Підпис керівника _____

Полтава 2025

ЗМІСТ

Реферат	3
ВСТУП	5
РОЗДІЛ.1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК	10
1.1. Психолого-педагогічні основи розвитку мовлення.....	10
1.2. Поняття мовленнєвих навичок у контексті іншомовної освіти.....	16
1.3.Класифікація мовленнєвих навичок	20
Висновки до розділу 1.....	22
РОЗДІЛ.2. ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК	23
2.1. Поняття та класифікація інтерактивних методів навчання.....	23
2.2. Огляд основних інтерактивних методів	27
Висновки до розділу 2.....	36
РОЗДІЛ.3. ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	37
3.1. Загальна характеристика освітнього закладу та цільової аудиторії	37
3.2. Розробка дидактичних матеріалів та організація навчального експерименту	40
3.3. Аналіз результатів та оцінка ефективності інтерактивних методів	53
Висновки до розділу 3.....	57
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	58
SUMMARY	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	65

Реферат

Основною метою навчання іноземної мови здобувачів у закладах загальної середньої освіти є формування та розвиток комунікативної компетенції. Для досягнення цієї мети доцільно використовувати інтерактивні методи навчання, які сприяють підвищенню рівня засвоєння матеріалу, впевненості учнів, умінню співпрацювати тощо. Недостатній рівень розробленості зазначеної проблеми зумовив вибір теми кваліфікаційної роботи «Інтерактивні методи навчання англійської мови в середній школі».

Мета роботи – з'ясувати та обґрунтувати ефективність використання інтерактивних методів у процесі навчання англійської мови задля формування та розвитку мовленнєвих навичок учнів закладів загальної середньої освіти через розробку практичних завдань та навчальних матеріалів, які впроваджено в освітній процес.

Об'єктом дослідження є процес розвитку мовленнєвих навичок учнів закладів загальної середньої освіти через застосування інтерактивних методів.

Методи дослідження: аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури для визначення сутності мовленнєвих навичок і сучасних підходів до їх формування; розробка комплексу інтерактивних завдань і вправ; моделювання навчальних ситуацій.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Повний обсяг роботи – 68 сторінок, з них – 56 сторінок основного тексту.

У роботі було описано, що застосування інтерактивних методів навчання англійської мови сприяє кращому засвоєнню нової лексики, сприяє зменшенню стресу учнів на уроках, формує мотивацію до іншомовної комунікації з однолітками. Було виявлено, що інтерактивні методи навчання сприяють підвищенню інтересу здобувачів закладів загальної середньої освіти до вивчення англійської мови загалом.

У першому розділі обґрунтовано психолого-педагогічні основи розвитку мовлення учнів середньої школи; окреслено поняття мовленнєвих навичок у контексті мовної освіти, наведено їхні класифікації.

Другий розділ присвячено дослідженню поняття інтерактивних методів навчання та їх класифікації, здійснено огляд ефективних інтерактивних методик.

У третьому розділі представлено загальну характеристику закладу загальної середньої освіти та цільової аудиторії; розроблено дидактичні матеріали для організації навчального експерименту; проаналізовано результати та надано оцінку ефективності застосованих інтерактивних методик, створено сценарії інструкцій з використанням інтерактивних технологій; запропоновано приклади завдань для вдосконалення мовленнєвих навичок.

Ключові слова: інтерактивні методи, мовленнєві навички, навчання англійсько мови, середня школа, навчальний процес, комунікативна компетентність, експеримент.

ВСТУП

Кваліфікаційну роботу присвячено комплексному аналізу інтерактивних методів навчання англійської мови в середній школі як результату реалізації комунікативних стратегій загалом і лінгводидактичних аспектів формування іншомовної компетентності зокрема. На сьогодні в лінгводидактиці усталилася думка, що основною метою навчання іноземної мови здобувачів у закладах загальної середньої освіти є формування та розвиток комунікативної компетенції. Тому фокус уваги вчителів англійської мови на формуванні комунікативних умінь з урахуванням мовних можливостей та потреб учнів, розвитку їх інтелектуальних, мовленнєвих та пізнавальних здібностей, а також творчого потенціалу через різноманітні види діяльності. Для досягнення цієї мети доцільно використовувати інноваційні технології, які сприяють підвищенню рівня засвоєння матеріалу, впевненості школяра, умінню співпрацювати тощо. Особливості використання інтерактивних методів навчання англійської мови представлені в роботах А. Гін, Л. Глушок, Н. Годованець, О. Грицюк, О. Коваленко, Т. Коваль, Н. Кочубей, С. Крамаренко, О. Кузнєцова, В. Леган, С. Литвин, А. Павлович, Л. Пироженко, О. Пометун, Г. Сергєєвої, Н. Brown, М. Moore, S. Pradono та інших. Відповідно **актуальність дослідження** зумовлена необхідністю адаптації освітнього процесу до вимог сучасного суспільства, де інтеракція відіграє вирішальну роль у формуванні мовленнєвих навичок учнів середньої школи. Розвиток цих навичок є одним з основних аспектів вивчення англійської мови, особливо для здобувачів середньої освіти. Використання інтерактивних стратегій та тактик у процесі навчання іноземних мов зумовлює збільшення словникового запасу школярів та формування комунікативної компетентності, розвиток самостійності та критичного мислення.

Мета дипломної роботи – з'ясувати та обґрунтувати ефективність використання інтерактивних методів у процесі навчання англійської мови задля формування та розвитку мовленнєвих навичок учнів закладів загальної

середньої освіти через розробку практичних завдань та навчальних матеріалів, які впроваджено в освітній процес.

Для реалізації мети дослідження необхідне вирішення таких завдань:

- 1) обґрунтувати теоретичні засади формування мовленнєвих навичок з урахуванням їх класифікації;
- 2) розглянути сутність інтерактивної методики навчання іноземних мов;
- 3) описати ефективні інтерактивні методи навчання англійської мови в закладах загальної середньої освіти;
- 4) проаналізувати розроблені дидактичні матеріали експерименту та представити результати ефективності інтерактивних методів у процесі навчання англійської мови.

Об'єктом дослідження є процес розвитку мовленнєвих навичок учнів закладів загальної середньої освіти через застосування інтерактивних методів.

Предмет дослідження – інтерактивні методи навчання як інструмент розвитку мовленнєвих навичок.

Теоретичною базою дослідження є праці вчених психологів та методистів, серед яких: О. Б. Бігич, І. О. Білецька, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька, Н. П. Волкова, Л. О. Калмикова, Г. В. Калмиков, Т. Г. Король, І. М. Лапшина, О. О. Маленко, О. І. Пометун, Н. В. Харченко та інші.

Методологічною основою є вивчення ефективності використання інтерактивних методів навчання читання під час уроків англійської у середній школі. Як основний метод дослідження було обрано емпіричний – розроблені інтерактивні вправи були застосовані на уроках англійської мови у 5-9-х класах ліцею №13. На першому етапі дослідження було вивчено літературу на тему інтерактивного навчання; на другому етапі було проведено аналіз підручників англійської мови для 5-9 класу ліцею №13, а також були розроблені власні інтерактивні вправи на основі текстів із підручника; на третьому етапі проводилася апробація дослідження: розроблені вправи було використано одному з класів у паралелі; а на четвертому етапі – проаналізовано результати роботи. На основі сучасних вітчизняних та

зарубіжних джерел розроблено комплекс інтерактивних вправ, який допоможе учням краще засвоїти матеріал, а також урізноманітнить їхню діяльність на уроці англійської мови.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи визначили такі **методи і прийоми** аналізу фактичного матеріалу: аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури для визначення сутності мовленнєвих навичок і сучасних підходів до їх формування; розробка комплексу інтерактивних завдань і вправ; моделювання навчальних ситуацій.

Використання інтерактивних технологій є потужним інструментом для формування та вдосконалення навичок спілкування учнів середньої школи, сприяння їхній активній залученості в освітній процес, удосконалення комунікативних навичок та отримання кращих результатів в опануванні англійської мови.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що за допомогою аналізу проведеного експерименту в 5-9-их класах полтавського ліцею нами було встановлено, що застосування інтерактивних методів навчання сприяє кращому засвоєнню нової лексики, а також сприяє зменшенню стресу учнів на уроках, формує мотивацію до комунікації з однолітками. Було виявлено, що інтерактивні методи навчання сприяють підвищенню інтересу здобувачів закладів загальної середньої освіти до вивчення англійської мови загалом.

Теоретичне значення дослідження. У кваліфікаційній роботі було здійснено комплексне дослідження інтерактивних методів навчання англійської мови; виокремлено методики навчання та проаналізовано ефективність їх застосування. Інтерактивні методи формування комунікативної компетенції знайшли своє відображення у виконуваних школярами інтерактивних вправах, які формують мовленнєву ситуацію та передбачають стимулюванням до мовленнєвої активності.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її результати можуть використовуватися у процесі написання методичних посібників для навчання англійської мови, укладання рекомендацій для вчителів щодо ефективності

застосування інтерактивних методів, а також формування та удосконалення мовленнєвих навичок учнів середньої школи, під час таких вишівських дисциплін для спеціальності «Середня освіта» з «Методики навчання іноземної мови та культури», «Практики усного та письмового мовлення» та інших, а також під час написання кваліфікаційних робіт. Це дослідження може бути корисним студентам педагогічних спеціальностей та методистам, які розглядають проблеми інновацій в освіті, а також вчителям англійської мови, оскільки вона містить приклади інтерактивних вправ, які можна застосувати в практичній діяльності.

Апробація результатів дослідження була здійснена шляхом участі у конференціях: V Міжнародній науково-практичній студентсько-учнівській конференції «МОВНІ ВИМІРИ СВІТУ» (Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир, 24 квітня 2025 року); 77-ій науковій конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Полтава, 16-22 травня 2025 року). Проблематику й основні положення кваліфікаційної роботи висвітлено в тезах: Luhova A. THE FORMATION OF COMMUNICATIVE SKILLS IN ENGLISH LANGUAGE LESSONS. Тези 77-ої наукової конференції професорів, викладачів, аспірантів та студентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка». Том 1. (Полтава, 16 травня – 22 травня 2025 року). Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2025.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. У вступі визначено актуальність дослідження, загальнотеоретичну мету та завдання роботи, предмет та об'єкт розвідки, виокремлено методи дослідження, обґрунтовано новизну обраної теми та подано апробацію кваліфікаційної роботи, а також висвітлено короткий огляд стану вивчення проблеми, теоретичного та практичного значення.

У першому розділі *«Теоретичні засади формування мовленнєвих навичок»* обґрунтовано психолого-педагогічні основи розвитку мовлення учнів середньої школи; окреслено поняття мовленнєвих навичок у контексті мовної освіти, наведено класифікації мовленнєвих навичок.

Другий розділ *«Інтерактивні методи навчання у формуванні мовленнєвих навичок»* присвячено дослідженню поняття інтерактивних методів навчання та їх класифікації, здійснено огляд ефективних інтерактивних методів (рольові ігри, дискусії, дебати, проектна діяльність).

У третьому розділі *«Практична реалізація інтерактивних методів навчання англійської мови»* представлено загальну характеристику закладу загальної середньої освіти та цільової аудиторії; розроблено дидактичні матеріали для організації навчального експерименту; проаналізовано результати та надано оцінку ефективності застосованих інтерактивних методів; створено сценарії інструкцій з використанням інтерактивних стратегій; запропоновано приклади завдань для вдосконалення мовленнєвих навичок (інтерактивні діалоги, мовні квести) та експериментальні дослідження.

У висновках репрезентовано основні результати роботи та зроблено підсумки дослідження.

Загальний обсяг роботи 68 сторінок, бібліографія містить 36 джерел використаної літератури.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК

1.1. Психолого-педагогічні основи розвитку мовлення

Система теоретичних положень, що поєднує знання з психології та педагогіки для пояснення процесів навчання й розвитку особистості закладає психолого-педагогічні основи розвитку мовлення [19]. Завдяки ним формуються навички, зокрема мовленнєві, у процесі взаємодії з учителем, навчальним матеріалом і соціальним середовищем. Психологічні механізми мовленнєвого розвитку є основою для формування мовленнєвої компетентності учнів і забезпечують засвоєння, переробку та продуктивне використання мовного матеріалу. У психолого-педагогічній науці проблема вікових особливостей мовленнєвого розвитку учнів ґрунтовно досліджувалась такими вченими, як Л. О. Калмикова, Г. В. Калмиков, С. Д. Максименко, Л. А. Первін, О. Я. Савченко, Н. І. Чепелєва, І. М. Лапшина, Н. В. Харченко та інші. У своїх працях вони підкреслюють важливість взаємозв'язку когнітивного та афективного компонентів у процесі формування мовленнєвих навичок. Дослідники акцентують увагу на тому, що успішне оволодіння мовою залежить не лише від рівня розвитку мисленнєвих процесів (уваги, пам'яті, сприймання, логічного мислення), але й від емоційно-вольової сфери учня, його мотивації та інтересу [10]. Такий комплексний підхід дозволяє глибше зрозуміти психологічну природу мовленнєвої діяльності учнів та забезпечити її ефективний розвиток у шкільному віці [18].

Увага є основним аспектом, що забезпечує ефективне сприйняття мовленнєвої інформації, регулювання процесу мовлення, а також збереження цілісності висловлень. Вона є ключовим чинником в організації свідомої пізнавальної діяльності школяра, а її розвиток значною мірою визначає успіх навчання загалом. У сфері мовленнєвої діяльності особливого значення набуває розвиток довільної уваги, яка дозволяє учням фокусуватися на смислового наповненні структур, дотримуватися логічної послідовності

повідомлень, а також адекватно реагувати на мовлення співрозмовника в процесі комунікативної взаємодії. *Пам'ять* є базовим психологічним механізмом, що забезпечує накопичення мовного досвіду, його збереження та актуалізацію у процесі мовлення. *Мислення* – це центральний психологічний механізм, що безпосередньо пов'язаний із формуванням мовлення. За Н. В. Чепелевою, мовлення є не лише засобом комунікації, а й інструментом мислення [25]. Саме логічне та образне мислення дає змогу учням глибше аналізувати мовний матеріал, будувати аргументовані судження, планувати структуру висловлень та здійснювати трансформацію думок у мовну форму. У процесі інтерактивного навчання мислення активізується завдяки виконанню учнями завдань проблемного характеру, участі в обговореннях, інтерпретації автентичних текстів, створенні власних висловлень, що зі свого боку стимулює розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності. *Мотивація* відіграє вирішальну роль як рушійна сила навчального процесу, зокрема у формуванні мовленнєвих навичок. На думку О. Я. Савченко, мотивація – це внутрішній психічний стан, що спонукає учня до активної та цілеспрямованої навчальної діяльності [20]. У контексті вивчення іноземної мови вона набуває особливого значення, оскільки зацікавленість у предметі, усвідомлення важливості англійської мови для особистого та професійного розвитку. Високий рівень навчальної мотивації можна підтримувати за допомогою інтерактивних методів, які сприяють підвищенню практичної цінності занять і забезпечують емоційну включеність учнів у навчальний процес. *Емоції* мають важливе значення для формування мовленнєвих навичок, оскільки впливають на рівень мовленнєвої активності, виразність мовлення та психологічний комфорт учнів. Як зазначає українська дослідниця Н. Гавриш, емоційне благополуччя учня є передумовою ефективної комунікації та засвоєння навчального матеріалу [4]. Позитивний емоційний фон стимулює залучення школярів до мовленнєвої взаємодії, сприяє подоланню страху перед помилками й формуванню впевненості у власних силах. В умовах інтерактивного навчання, коли виконують творчі завдання, беруть участь у

рольових іграх чи дискусіях, емоційний компонент посилює зацікавленість і внутрішню мотивацію до вивчення мови. Не менш важливу роль відіграють вікові особливості учнів, які впливають на здатність засвоювати та використовувати мову. Розвиток мовленнєвих навичок у процесі вивчення іноземної мови тісно пов'язаний із віковими особливостями учнів. На різних етапах психофізичного та когнітивного розвитку діти по-різному сприймають, осмислюють та відтворюють мовний матеріал, що зумовлює необхідність адаптації методів навчання відповідно до їхніх вікових характеристик [24].

Учні середньої школи (віком приблизно від 10 до 15 років) характеризуються активним розвитком абстрактного мислення, що створює сприятливі умови для формування мовленнєвих навичок, зокрема монологічного й діалогічного мовлення. У цьому віці підвищується здатність до аналізу мовних явищ, узагальнення лексико-граматичних структур, а також формується внутрішня мотивація до навчання, зумовлена потребою в самореалізації та соціальній взаємодії. Крім того, у підлітковому віці зростає роль комунікативної спрямованості навчання. Учні дедалі більше орієнтовані на реальне спілкування, що вимагає від педагогів використання інтерактивних методів, які дозволяють створювати автентичні мовленнєві ситуації. Такі інтерактивні методи, як рольові ігри, дискусії, дебати, проєктна діяльність відповідають потребам учнів у взаємодії та сприяють ефективному засвоєнню мовного матеріалу.

Особливу увагу варто приділити також індивідуальним особливостям у темпах розвитку мовлення, рівні сформованості навичок аудіювання, говоріння, читання й письма. Учитель повинен враховувати не лише вік учнів, але й когнітивний стиль, мотивацію до вивчення іноземної мови, а також рівень розвитку рідної мови, який істотно впливає на успішність засвоєння іноземної. Крім того, розвиток мовленнєвих навичок здебільшого зумовлений умовами організації навчального процесу, індивідуальними особливостями учнів, методами викладання та характером взаємодії вчителя й учнів. Умови, що сприяють розвитку мовленнєвих навичок:

1. *Сприятливий психологічний клімат у класі.* Впевненість, підтримка вчителя, атмосфера взаємоповаги створюють безпечне середовище для мовленнєвої активності. Зниження тривожності позитивно впливає на бажання учнів висловлюватися іноземною мовою.

2. *Мотивація до навчання.* Внутрішня (інтегративна або інструментальна) мотивація активізує пізнавальну діяльність, зокрема в ситуаціях, коли навчання спирається на реальні потреби спілкування або включає інтерактивні елементи.

3. *Застосування інтерактивних методів навчання.* Методи, що стимулюють автентичне спілкування (рольові ігри, дискусії, дебати, проєктна діяльність), забезпечують природне формування мовленнєвих навичок і створюють ситуації для їх автоматизації.

4. *Урахування вікових і психологічних особливостей учнів.* Розвиток мовлення є ефективнішим, коли завдання відповідають когнітивному рівню, емоційним потребам та соціальним інтересам школярів.

5. *Інтерактивне навчальне середовище.* Використання цифрових технологій, інтерактивних вправ і мультимедійного контенту дозволяє урізноманітнити мовленнєву практику та зробити навчання більш захопливим.

Ефективне формування мовленнєвих навичок у процесі навчання іноземної мови значною мірою залежить від обраних педагогічних принципів та методів, здатних стимулювати активне використання мовного матеріалу в реальних або наближених до реальних умов спілкування. Сучасна методика навчання іноземних мов опирається на низку ключових принципів, з-поміж яких провідними є комунікативний, діяльнісний та принцип ситуативності.

З вищезазначеного випливає, що особливого значення набуває комунікативний підхід до навчання іноземних мов, який передбачає формування в здобувачів освіти здатності до ефективної мовленнєвої взаємодії. Інтерактивні методи, що активно впроваджуються в навчальний процес, забезпечують дієву комунікацію між учнями, стимулюють їхню

участь у спільній діяльності та сприяють розвитку комунікативної компетентності як однієї з провідних цілей іншомовної освіти [29].

Питання комунікативно орієнтованого навчання стало об'єктом численних наукових досліджень, у межах яких розглядалися як його теоретичні засади, так і практичні шляхи реалізації. Значний внесок у розробку концептуальних основ цієї методики зробили такі науковці, як Дж. Андерсон, І. Бім, Д. Брунер, Д. Вілкінс, Н. Гез, Д. Грін, Л. Кунч, Д. Хаймс та інші. Їхні праці стали підґрунтям для формування сучасного погляду на методику викладання іноземної мови як на засіб розвитку мовленнєвої діяльності у контексті реального спілкування [14, с.285]. Серед українських дослідників, які розглядали різні аспекти інтерактивних методів навчання іноземних мов, слід виокремити наукові праці Н. Годованця, Т. Король, У. Науменка, О. Січкарука, О. Тарнопольського, П. Фенрига, П. Шевчука та інших. Їхні дослідження сприяли глибшому осмисленню ролі інтерактивності як чинника активізації мовленнєвої діяльності учнів та підвищення ефективності освітнього процесу [15, с.122].

Діяльнісний підхід є однією з ключових методологічних засад сучасної освіти, що набуває особливої актуальності у процесі навчання іноземних мов та ґрунтується на принципі активної участі здобувача освіти у різноманітних формах пізнавальної, мовленнєвої та комунікативної діяльності. Згідно з цим підходом, ефективне оволодіння мовою можливе не через пасивне засвоєння теоретичного матеріалу, а завдяки його практичному застосуванню у ситуаціях, максимально наближених до реального спілкування. У сфері методики навчання іноземних мов діяльнісний підхід детально розкрито у працях таких науковців, як І. П. Гудим, С. Ю. Ніколаєва, О. Б. Тарнопольський та інші, а також представників зарубіжної науки, зокрема М. Лонга, Д. Нанна, П. Робінсона, Дж. Скрівена, Б. Томлінсона та інші. Ці дослідники підкреслюють, що ефективне формування мовленнєвих навичок можливе лише за умови, коли навчальні завдання мають особистісну значущість для учня, є змістовними, логічно послідовними та зорієнтованими на досягнення

конкретного результату. У межах діяльнісного підходу мовленнєва компетентність формується у процесі виконання практичних завдань, які мають чітко визначену мету, структуровану послідовність дій та очікуваний результат. Така організація навчання сприяє розвитку не лише лінгвістичних умінь, але й когнітивних (мислення, увага, пам'ять), соціальних (співпраця, комунікація, вирішення конфліктів) та метакогнітивних навичок (саморефлексія, планування, контроль за власною діяльністю). У центрі навчального процесу перебуває учень як активний суб'єкт пізнання, здатний самостійно відкривати мовні закономірності, експериментувати з мовним матеріалом, формувати власні стратегії комунікації та адаптувати їх відповідно до навчальних ситуацій.

Принцип ситуативності відіграє ключову роль у методиці викладання іноземних мов, оскільки забезпечує оволодіння мовленням у контекстах, максимально наближених до реальних умов спілкування. Основна ідея цього принципу полягає в тому, що мовленнєва діяльність формується в межах конкретних ситуацій, що мають визначені обставини: мету, учасників комунікації, соціальні ролі та тематичне наповнення. Такий підхід трансформує процес навчання з механічного засвоєння лексико-граматичних одиниць у свідоме використання мови як засобу комунікації, що суттєво підвищує мотивацію учнів та практичну значущість навчального матеріалу. Значущість ситуативного підходу була теоретично обґрунтована в працях зарубіжних фахівців, зокрема М. Брайна, Г. Віддінгтона, Х. Дугласа Брауна, Дж. Скрівена, які наголошують на важливості природного контексту для активізації мовленнєвої діяльності. У своїх дослідженнях вони зазначали, що навчання повинно бути наближеним до автентичного спілкування, а ситуації – емоційно значущими та пізнавально мотивованими, що сприяє виникненню внутрішньої потреби висловлюватися іноземною мовою. Принцип ситуативності реалізується через різноманітні інтерактивні методи: рольові ігри, моделювання діалогів, сценарії побутових або професійних ситуацій, дискусії, дебати тощо. Учням пропонують різні зразки сценаріїв, з-поміж яких

є як такі, що містять короткий опис ситуації з подальшим завданням розширити, деталізувати зміст, так і такі, що репрезентували певну проблему, яку необхідно було самостійно ідентифікувати та запропонувати шляхи її вирішення. У процесі виконання ситуативних ігор учасники взаємодіють в умовах, максимально наближених до реального спілкування, що характеризується емоційною залученістю та використанням мовленнєвих структур, спрямованих на досягнення конкретної комунікативної мети. Крім того, ситуативне навчання стимулює розвиток когнітивних умінь (мислення, уваги, концентрації уваги) та емоційне залучення, що позитивно впливає на процес запам'ятовування та застосування мовного матеріалу. За таких умов мовлення трактують не як відповідь на формальне завдання, а як логічне продовження інтерактивної взаємодії, що робить навчання природним і ефективним. Застосування принципу ситуативності сприяє формуванню адаптивних, гнучких мовленнєвих навичок, які можуть бути успішно використані в реальному житті, що є надзвичайно важливим для розвитку практичної комунікативної компетенції.

Отже, специфіка вивчення іноземної мови ґрунтується також на закономірностях психології. Психологічні особливості людини цілком впливають на успішність вивчення мови, що вносить певні зміни до індивідуальної психологічної реальності суб'єкта навчальної діяльності: розширюється кругозір, розвивається мислення, удосконалюється когнітивний вид діяльності, розвиваються сформовані вербальні навички комунікативної компетенції, підвищується рівень толерантності. Успішність освоєння іноземної мови визначається сукупністю всіх факторів: мотиваційного, емоційного, когнітивного, особистісного, психофізіологічного та інтерактивного.

1.2. Поняття мовленнєвих навичок у контексті іншомовної освіти

У сучасній лінгводидактиці сутність поняття «мовленнєва навичка» визначається на основі різних теоретико-методологічних підходів. Загалом у

науці усталася думка, що навичка – це дія, доведена до автоматизму, яка формується шляхом багаторазового повторення. Мовленнєві навички є визначальною характеристикою мовної особистості та важливим складником комунікативної компетентності, яка є основною метою навчання іноземної мови. Вони передбачають здатність послуговуватися ресурсами слова для ефективної репрезентації думок, почуттів, прагнень та реакцій у процесі усного чи письмового спілкування. Мовленнєві навички часто розглядають [1] як автоматизовані інструменти, які забезпечують правильне, швидке та відповідне вживання фонетичних, інтонаційних, лексичних, граматичних одиниць у відповідних контекстах. Важливою характеристикою навички є також неусвідомлюваність. Репродуктивність навички полягає в тому, що вона є завжди відтворенням засвоєного, сприйнятого [12]. Стійкість навички часто передбачає міжмовну та внутрішньомовну інтерференцію, коли новоутворена навичка стикається з уже сформованою. Отже, розглядаємо мовленнєву навичку як певну дію, яка здійснюється за такими параметрами: дотримання мовної норми, відповідний темп реалізації, автоматичність, неусвідомлюваність і стійкість.

Формування мовленнєвих навичок передбачає практичне застосування через низку експериментів, завдань, рольових ігор та сценаріїв, що імітують умови реального життя. Тобто мовленнєві навички розвиваються в контексті систематичного та цілеспрямованого використання мови як форми спілкування. Особливо важливим є контекстуалізація знань, оскільки здобувачі вчать реагувати на різні мовні стимули, адаптувати слова до ситуації та цілей комунікації. Важливим є те, що формування мовленнєвих навичок не обмежується лише навчанням іноземної мови, але передовсім готовністю та здатністю до міжособистісного спілкування, ведення міжкультурного діалогу та практичного застосування мовних знань у повсякденному житті.

Мовленнєві навички традиційно поділяють на дві основні групи – рецептивні та продуктивні. Рецептивні навички формуються в процесі

аудіювання та читання, що передбачає здатність сприймати, інтерпретувати та осмислювати мовне повідомлення [26, с.12]. Вони відіграють вирішальну роль у процесі мовленнєвої діяльності, оскільки забезпечують розуміння як усного, так і письмового мовлення. Особливо важливою є рецептивність на початкових етапах мовного розвитку, оскільки діти здатні розуміти мовлення значно раніше, ніж починають самостійно говорити. Саме тому рецептивні навички вважаються базовими та визначальними у формуванні подальших мовленнєвих умінь, наприклад, вміння слухати і дотримуватися інструкцій є прямим доказом сформованості цих навичок.

Продуктивні навички, зі свого боку, формуються через говоріння і письмо, тобто вміння створювати усні та письмові висловлення відповідно до комунікативної ситуації. У процесі вивчення іноземної мови учні повинні не лише вміти відтворити вивчений навчальний матеріал, а демонструвати здатність формулювати власні думки, використовуючи відповідні лексичні та граматичні структури. Продуктивні мовленнєві дії розвиваються на основі вже набутих рецептивних навичок: спочатку учні слухають, потім говорять, читають і, нарешті, пишуть [26, с.19].

У сучасній методиці навчання іноземних мов мовленнєві навички розглядають як результат поступової автоматизації мовної діяльності. На початковому етапі велике значення надається свідомому контролю правильності мовлення, однак пізніше у процесі багаторазових повторень ці операції стають автоматизованими. Це, у свою чергу, знижує когнітивне навантаження на учня, дозволяючи зосереджуватися не на самій формі висловлення, а на її змісті, логіці та ефективній репрезентації комунікативного наміру. Варто зазначити, що рецептивні та продуктивні навички перебувають у постійному взаємозв'язку й взаємодії. Розвиток однієї групи навичок сприяє вдосконаленню іншої, забезпечуючи комплексне формування комунікативної компетентності учнів середньої школи. Такий підхід особливо важливий у контексті інтегрованого викладання мов, де навички говоріння, письма, аудіювання та читання розвиваються синхронно, доповнюючи одна одну.

Процес формування мовленнєвих навичок у мовній освіті є безперервним та планомірним і охоплює кілька послідовних етапів: ознайомлення з новими мовними засобами, інструктаж із виконання мовленнєвих дій, поступову автоматизацію мовного матеріалу, його узагальнення та закріплення. Для досягнення ефективних результатів необхідно враховувати низку важливих аспектів: психологічні особливості засвоєння інформації, рівень мовної підготовки учнів, мотиваційні аспекти навчання, а також соціальний і культурний контексти, у яких відбувається мовна взаємодія.

Мовленнєві навички не функціонують ізольовано, а є складником ширшого поняття – формування комунікативної компетентності, що передбачає лінгвістичний, соціолінгвістичний, дискурсивний, соціокультурний й академічний елементи [27, с.118]. У процесі спілкування саме мовленнєві навички виступають маркером здатності людини до ефективної комунікації, оскільки вони сприяють вираженню аргументованої думки, розумінню різних зразків текстів і забезпечують повноцінну соціальну інтеграцію. У сучасній українській лінгводидактиці все більше увагу приділено ролі сформованості мовленнєвих навичок як інструмента розвитку критичного мислення, мовної гнучкості та креативності. Основним завданням іншомовної освіти є формування в учнів здатності до практичного використання іноземної мови в різноманітних життєвих ситуаціях – від повсякденного спілкування до професійної взаємодії.

Отже, сформовані мовленнєві навички забезпечують ефективну іншомовну взаємодію, оскільки правильне мовлення є засобом саморепрезентації учня та засобом впливу на інших комунікативних партнерів, тому їх розвиток та вдосконалення є основним завданням навчання англійської мови та необхідною умовою для розгортання ефективної іншомовної інтеракції.

1.3.Класифікація мовленнєвих навичок

У процесі опанування іноземної мови традиційно виокремлюють чотири основні мовленнєві навички: аудіювання, говоріння, читання та письмо. Їх поділяють на рецептивні (аудіювання й читання) та продуктивні (говоріння й письмо) і формують основу комунікативної компетентності, необхідної для ефективного міжособистісного спілкування. Більшість дослідників, зокрема Дж. Браун, Д. Ньюман, Г. Пейні, Дж. Хармер та інші, вказують на необхідність цілісного й інтегрованого комплексного підходу до розвитку мовленнєвих навичок, що забезпечує формування комунікативної компетентності в учнів середньої школи.

Аудіювання є рецептивною навичкою, яку учні часто вважають однією з найскладніших, оскільки відчують потребу зрозуміти кожне слово. Однак ефективне слухання базується не на повному охопленні змісту, а на вмінні виокремлювати основну інформацію, послуговуючись контекстом, інтонаційними підказками, комунікативною ситуацією та невербальними сигналами. Розвиток уміння правильно розуміти зміст висловлення, орієнтуватися на опорні слова, звертаючи увагу на темп, ритм і вимову, що сприяє поліпшенню сприйняття мовлення на слух. У навчанні аудіювання важливо враховувати мовну варіативність, оскільки учні повинні слухати мовлення носіїв з різних регіонів, представників різних соціальних і професійних спільнот.

Говоріння, як продуктивна навичка, є засобом активного використання мови з метою репрезентації думок і взаємодії з іншими учасниками освітнього процесу. У середній школі цьому сприяють рольові ігри, дискусії, дебати, проєктна діяльність, які створюють відповідне освітнє середовище для мовленнєвого розвитку. За допомогою рольових ігор учні вчаться послуговуватися мовою, поступово розширюючи свої комунікативні навички. Для вдосконалення навичок говоріння важливо враховувати паралінгвістичні аспекти: голос, інтонацію, темп, гучність і вимову. Так, дискусії та дебати

розвивають здатність формулювати аргументовані думки, реагувати на опонента та вільно орієнтуватися в мовленнєвій ситуації.

Читання є рецептивною навичкою, що забезпечує засвоєння лексики, граматики, орфографії та структури текстів. Воно не лише формує мовну інтуїцію, а й розвиває здатність до аналізу, узагальнення та критичного мислення. Застосування технік швидкого читання (сканування й перегляд) дозволяє ефективно орієнтуватися в тексті, а виокремлення ключових слів і фраз допомагає краще запам'ятовувати зміст. Регулярна практика читання автентичних матеріалів, зокрема газет, статей, художньої літератури чи наукових джерел, формує стійку навичку розуміння змісту й розширює іншомовний кругозір учнів.

Письмо, як продуктивна навичка, вможливує фіксацію учнем його мовні досягнень, структурування думки та оцінювання власного мовленнєвого прогресу. Письмо сприяє закріпленню граматичних структур і лексики, а також розвиває здатність узагальнювати та логічно викладати інформацію. Особливу увагу слід приділяти навчанню зв'язності мовлення, логічному викладенню думок, структуруванню текстів і розвиткові навичок творчого письма. Через письмову діяльність учні вчаться репрезентувати себе шкількому та побутовому дискурсах [31, с.9].

Отже, мовленнєві навички передбачають формування вимови, інтонування, лексичного та граматичного оперування (розумові дії на вибір, порівняння слів і граматичних форм, складання цілого з частин, комбінування, прийняття рішень, побудови та варіацій за аналогією). Послуговування мовним матеріалом повинно бути доведене до певного рівня довершеності, тобто рівня навички, що забезпечує спрямованість уваги учнів у процесі навчання іноземних мов на зміст висловлення. Мовленнєві навички, щоб стати умовами комунікативної компетентності та функціонувати як її основа, повинні мати систему якостей, якими є: автоматизованість, стійкість, гнучкість, свідомість, відносна складність тощо.

Висновки до розділу 1

Теоретичний аналіз формування мовленнєвих навичок дозволив глибше осмислити розвиток мовлення як один зі складників комунікативної компетентності. У процесі навчання англійської мови варто акцентувати увагу на важливості цілісного підходу до формування мовленнєвих навичок з урахуванням психологічного, емоційного та соціально-економічного контекстів. Такий міждисциплінарний підхід дає змогу розробити ефективні й орієнтовані на потреби учнів стратегії навчання.

Детально описано чотири основні види мовленнєвих навичок із застосуванням оптимальних методичних підходів. Так, аудіювання є рецептивною навичкою, що потребує фонематичної обізнаності, а також здатності розпізнавати основні конструкції й мовні структури, говоріння є продуктивною діяльністю, що передбачає спонтанність мовлення; читання розглядаємо як джерело знань, інструмент мовного збагачення й водночас маркер формування граматичної інтуїції, а письмо – як логічну послідовність думок з дотриманням мовних норм. Усі репрезентовані мовленнєві навички тісно взаємопов'язані й разом формують цілісну мовну особистість, тому вони потребують взаємодоповнюючого навчання.

Крім того, формування мовленнєвих навичок залежить від культурних і психолого-педагогічних чинників, з-поміж яких когнітивні процеси (пам'ять, увага, здатність до навчання), словниковий запас учнів, індивідуальні особистісні риси (темперамент, мотивація, емоційність), а також загальний освітній контекст. Відтак, навчання англійської мови потребує організації навчального простору, у якому учні відкрито висловлюють власні думки, не бояться робити помилки й отримують підтримку через взаємодію з однолітками та вчителем. Ефективне формування мовленнєвих навичок можливе лише за умови поєднання науково обґрунтованих теоретичних підходів, урахування психологічної характеристики учнів, використання інноваційних методів і створення сприятливої навчальної атмосфери, що сприяють розвитку правильного та змістовного мовлення.

РОЗДІЛ 2.

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК

2.1. Поняття та класифікація інтерактивних методів навчання

Навчальний процес, що ґрунтується на використанні інтерактивних методів навчання передбачає усіх учасників освітнього процесу, оскільки у процесі спільної роботи відбувається обмін знаннями та ідеями [8]. Саме тому вважаємо, що інтерактивні методи ґрунтуються на принципах взаємодії, обов'язкового зворотного зв'язку. Створюється так звана атмосфера освітньої інтеракції, що характеризується відкритістю, накопиченням спільного досвіду, можливістю взаємоконтролю. Основним поняттям, що визначає сутність інтерактивних методів, є поняття *взаємодія*. Сучасна освітня парадигма дедалі частіше орієнтується на створення безпечного, мотивуючого й відкритого навчального середовища [3]. У цьому контексті важливим є не лише засвоєння мовних знань, а й розвиток критичного мислення, емоційного інтелекту, здатності до співпраці та саморепрезентації. З одного боку, це свідчить про зростання ролі учня як активного суб'єкта навчання, з іншого – зумовлює зміну педагогічного підходу до організації освітнього процесу. Як показує педагогічна практика, ефективне опанування іноземної мови значною мірою залежить від психологічного клімату в аудиторії. Якщо учень відчувається комфортно, то це, безперечно, сприяє зростанню його мотивації до вивчення іноземної мови, а також активізує мовленнєву та соціальну взаємодію. Унаслідок цього стає очевидною потреба в застосуванні таких методів викладання, які, з одного боку, сприяють зниженню стресу й страху перед помилками, а з іншого – забезпечують ефективне запам'ятовування матеріалу та розвиток комунікативної компетентності.

Проаналізована науково-методична література свідчить, що поняття *інтерактивні методи* описано в роботах О. А. Комар, В. В. Мельник, О. І. Пометун, Л. В. Пироженко, М. І. Скрипник та ін. Як переконливо

зазначає О. А. Комар, інтерактивні методи є напрямом педагогіки, який орієнтований на досягнення поставлених результатів та підвищення ефективності освітнього процесу [9, с. 78]. С. О. Сисоєва уточнює, що інтерактивні методи відповідають таким критеріям:

- системність – відповідність педагогічної технології ознакам системи: цілісності, взаємозв'язку всіх частин, логіки процесу;

- концептуальність – опора на наукову концепцію, яка передбачає обґрунтування досягнення цілей

- освітнього процесу з погляду психології, філософії, дидактики, соціальної педагогіки;

- відтворюваність – можливість повторного застосування педагогічної технології іншими суб'єктами інших однотипних освітніх установах;

- керованість – варіювання засобами та методами управління навчальним процесом, поетапна його діагностика, корекція результатів;

- ефективність – забезпечення досягнення результату [22, с. 130].

Дослідниця висновує, що інтерактивні методи навчання конструюються вчителем у комплексі інтерактивних форм, методів, засобів навчання, які найкраще забезпечують ефективне функціонування змісту навчання, відповідають інтересам та запитам учня [21, с. 41].

Особливо важливу роль у цьому процесі відіграють інтерактивні методи навчання, зокрема ігрові елементи. Згідно з дослідженнями, ігрова діяльність активізує увагу, покращує емоційний фон уроку й уможливорює розвиток креативності. Наприклад, рольові ігри або симуляції не лише підвищують інтерес до завдань, але й дозволяють учням моделювати мовні ситуації, наближені до реального життя. У результаті формується інтелектуальна гнучкість, яка дає змогу адаптувати опановані мовні структури до нових контекстів.

Варто також зазначити, що інтерактивне навчання є не просто методичною технологією, а цілісною організацією освітнього процесу, яка базується на принципах співпраці, діалогу та партисипативності. Це означає

перехід від авторитарної моделі навчання іноземних мов до партнерської: з одного боку, учні стають активними учасниками процесу пізнання, з іншого – учитель виконує роль фасилітатора, організатора пізнавального середовища. Саме тому інтерактивні методи дозволяють забезпечити співмірну участь усіх учасників навчального процесу; вони заохочують регулярну взаємодію, обмін думками, переживанням та емоціями, що, в свою чергу, підвищує внутрішню мотивацію та відповідальність за результат навчання. У такий спосіб розвиваються навички роботи в команді, а також здатність вести конструктивний діалог, планувати та відстоювати власну позицію.

Спроб класифікації інтерактивних методів навчання представлено в науці достатньо, зупинимося на деяких із них. Передовсім інтерактивні методи є особливо важливими в контексті формування мовленнєвих навичок, оскільки вони не лише репрезентують багатовимірну природу навчання, але й створюють умови ефективної комунікативної взаємодії. Учні вчаться не лише відтворювати зразки мови, а й адаптувати їх до конкретних комунікативних ситуацій. На сьогодні в науці розроблено низку інтерактивних методів навчання, зокрема робота у групах, рольові та ділові ігри, соціальні проєкти (змагання, газети, вистави, виставки, вистави), творчі завдання, інтерактивна лекція, робота з наочними посібниками, відео- та аудіоматеріалами, обговорення складних та дискусійних питань, кейс-метод, презентації тощо. Згідно з дослідженнями, інтерактивні технології класифікують за такими критеріями:

- *За формою взаємодії:* фронтальні (наприклад, колективне обговорення, мозковий штурм), групові (робота в мікрогрупах, проєктні презентації), парні (інтерв'ю, діалоги), індивідуальні з елементами взаємодії (застосування цифрових засобів).
- *За характером пізнавальної діяльності:* ігрові (симуляції, драматизація), дискусійні (дебати, метод ПРЕС), дослідницькі (проєкти, кейс-аналіз), рефлексивні (вправи типу «мікрофон», «займи позицію»).

- *За рівнем керованості:* висококеровані (сценарні дебати), напівкеровані (модеровані обговорення), автономні (навчальні квести, вільні дискусії).
- *За способом використання цифрових методів:* офлайнові (настільні ігри, картки), онлайнкові (Zoom, Padlet, Kahoot, Google Meet).

Цікаву класифікацію залежно від форм організації навчальної діяльності учнів та цілей уроку пропонують О. І. Пошетун, Л. В. Пироженко: інтерактивні технології кооперативного навчання; інтерактивні технології колективно-групового навчання; технології ситуаційного моделювання; технології обробки дискусійних питань [16, с. 33]. На думку С. О. Сисоєвої, елементами інтерактивної технології є інтерактивні методи навчання, такі як дискусія, гра, проєкти, «мозковий штурм», творчі ситуації, навчально-мистецькі завдання, «делфі», кейс-метод [21, с. 62].

Аналізуючи різні класифікації інтерактивних методів навчання, було встановлено низку дискусійних моментів: по-перше, у лінгводидактиці немає жодної досить повної класифікації інтерактивних методів навчання, по-друге, немає чіткого розмежування активних та інтерактивних методів навчання, по-третє, наявні класифікації інтерактивних методів навчання не відображають такої особистісної функції, як самореалізація.

Використання у навчальній діяльності розглянутих інтерактивних методів навчання сприяє самореалізації особистості учня, підвищує якість навчання та є важливою «рушійною силою» розвитку загальної освіти. Варто зауважити, що в умовах реального навчального процесу вчителі інтерактивні технології використовують одночасно. Унаслідок цього створюється динамічна структура уроку, яка відповідає індивідуальним потребам учнів. Крім того, ефективність інтерактивних методів залежить від низки чинників: педагогічної майстерності вчителя, технічного забезпечення, особливостей класу та рівня мовленнєвої підготовки.

Отже, у сучасній науці важливого значення набувають інтерактивні методи навчання. Кожен вчитель має змогу адаптувати різні види

інтерактивних технологій у процесі занять, звертаючи особливу увагу на формування в учнів навичок співробітництва, самостійного вирішення навчальних проблем, аналітичного та критичного ставлення до результату як колективної, так і індивідуальної діяльності. Інтерактивне навчання є не лише інноваційним інструментом, але й відображенням нової освітньої філософії, яка базується на повазі до особистості, урахуванні мовного досвіду та потреб учня. У результаті чого в освітньому процесі відбувається формування не лише мовленнєвих, а й основних соціальних компетентностей: відповідальність, співпраця, критичне мислення, толерантність. Отже, інтерактивні технології передбачають та вможливають ефективну іншомовну підготовку учнів до повноцінного функціонування в умовах сучасного глобалізованого світу.

2.2. Огляд основних інтерактивних методів

В умовах глобалізаційних змін перед закладами загальної середньої освіти стоїть складне завдання – формування особистості учня, здатної швидко та адекватно реагувати на виклики часу. Важливо створити освітнє середовище, яке було б орієнтоване на сучасні вимоги до змісту, умов та результатів процесу навчання. На жаль, застосування в навчальному процесі традиційних методів та форм навчання не завжди сприяє досягненню зазначених цілей, тому вчителі все більше надають перевагу інтерактивним методам навчання, які сприяють формуванню іншомовної комунікативної компетенції через активність учнів у процесі навчання; безперервному обміну знаннями та ідеями, розвитку аналітичного мислення тощо [34].

Загалом стратегія організації інтерактивного навчання передбачає такі аспекти: відповідна організація навчального простору, що сприяє діалогу; проблемне формулювання теми заняття; мотиваційна готовність учнів і вчителів до взаємодії у процесі пізнання; створення спеціальних ситуацій, що спонукають учнів до інтеграції; розробка та погодження правил співпраці учнів та вчителя; оптимізація системи оцінки результату діяльності; розвиток

загальногрупових та міжособистісних навичок аналізу та самоаналізу. У цьому контексті інтерактивні методи навчання англійської мови розглядають як дидактичну стратегію, що відповідає сучасним тенденціям особистісно-орієнтованого навчання. Інтерактивність передбачає не лише зовнішню активність, але й когнітивну залученість, тобто внутрішнє включення у процес мислення, аналізу, прийняття рішень, побудови логічних мовних висловлювань та рефлексії.

Використання інтерактивних методів у навчанні англійської мови є необхідною умовою не лише для розвитку мовленнєвих навичок, а й для загального та когнітивного розвитку студентів, що сприяє їхній соціальній інтеграції, навчальним досягненням тощо. З-поміж найефективніших інтерактивних методів формування та розвитку мовленнєвих навичок можна виокремити такі: рольові та імітаційні ігри, дискусії, дебати, мозкові штурми, робота з проблемними ситуаціями, проєктне навчання, створення історій, тематичні презентації, а також використання цифрових платформ для співпраці в реальному часі (онлайнові форуми, чати тощо). Ці методи вможливають моделювання автентичних ситуацій спілкування, у яких учні мають потребу застосовувати мовні знання у практичному контексті. Розглянемо деякі з методів детально.

Рольова гра є ефективним інтерактивним методом навчання англійської мови, що вможливає занурення учасників у навчальну ситуацію та виконання різних ролей для кращого розуміння та опанування теми, загалом один із засобів активізації навчального процесу в системі іншомовної освіти. Метод ігрових форм навчання орієнтований те що, щоб допомогти учням усвідомити цілі та мотиви навчання англійської мови та її ролі в щоденному житті. Особливою рисою ігрових методів навчання в порівнянні з іншими інтерактивними методами навчання є групова активність, яка дає змогу кожному учню реалізувати творчі здібності, набути навичок прийняття відповідальних та ефективних рішень у навчальній ситуації [5]. Так, рольова гра передбачає стратегію імітації (наслідування, відображення), прийняття

рішень у різних ситуаціях шляхом програвання, розігрування за встановленими правилами. Основні характеристики рольової гри: моделювання процесу діяльності; наявність спільної мети у всієї групи; розподіл ролей між учасниками гри; відмінність рольових цілей; взаємодія учасників, які виконують ті чи ті ролі; групове прийняття рішень учасниками гри; альтернативність рішень; наявність керованої емоційної напруги тощо. Основною метою цього методу є репрезентація таких сценаріїв, у яких учні виконують конкретні ролі та мовленнєві завдання, які передбачають правильне послуговування лексикою, граматичними конструкціями та застосування ефективних комунікативних стратегій. Метод рольових ігор сприяє формуванню та розвитку мовленнєвих навичок учнів, автоматизації мовних моделей, підвищенню рівня мовної компетентності, а також зниженню тривоги учнів та подоланню мовного бар'єра. Розглянемо декілька прикладів використання методу ігор в процесі навчання англійської мови.

Рольова гра *At the Doctor's*. Один із учнів виконує роль лікаря, інший – пацієнта. Навчальна ситуація передбачає опис симптомів, формулювання запитань про самопочуття, надання рекомендацій щодо лікування. Ця гра є оптимальною у процесі опанування лексичної теми «*Health and Illness*» та граматичних структур побудови запитань (*How are you feeling today? What's the matter? Are you feeling unwell? Do you have any symptoms? Do you have a headache? Do you have a sore throat? Do you have a cough? Do you have a fever?*); давання порад (*You should try to stay healthy by... I would recommend... It's important to... You should definitely...*); переліку порад (*Get enough sleep; Eat a healthy diet; Exercise regularly; Wash your hands often; Avoid smoking; Drink plenty of water; Get regular check-ups with your doctor*). **Дидактичною цінністю** такої гри є опанування або закріплення тематичної лексики, розвиток навичок ведення діалогу в професійному контексті, моделювання комунікації в умовах стресу тощо.

Рольова гра *Making a Hotel Bristol*. Ситуація: перший учень телефонує до адміністрації готелю, запитує про умови проживання (*What are the rules*

about guests? Are there any rules about smoking? What amenities are available in the building?), вчиться формулювати уточнювальні запитання, наприклад, щодо дати заїзду, наявних зручностей, ціни (*Is there a laundry room or shared kitchen? Is there a parking policy?*) тощо. Другий учень виконує роль адміністратора. **Дидактичною цінністю** цієї гри є розвиток навичок телефонної розмови, практичного використання функціональної лексики (*booking, availability, facilities, check-in/out*), засвоєння формул ввічливості (*Welcome to [Hotel Name] How can I help you? May I help you? Could you please... Good afternoon, I'd like to check in; That's very kind of you; I really appreciate it*).

Рольова гра **Job Interview**. Перший учень – інтерв'юер, другий – кандидат на вакантну посаду. Учні готують типові запитання (*Could you tell me about yourself? Where do you see yourself in five years? Could you tell me more about the team I would be working with? What are the next steps in the hiring process? Could you please clarify what the daily responsibilities of this position entail?*) та відповіді (*My previous experience has prepared me well for this role; I am highly motivated to learn and grow in this field*), вивчають мовні кліше, пов'язані з представленням власного досвіду, навичок, кар'єрних цілей (*self-motivated and determined; team player; hardworking; possess proactive approach; have planning skills; well-organized analytical skills*). **Дидактична цінність:** розвиток академічного та ділового мовлення, тренування структурованих відповідей, впевнене використання часових форм (*present perfect, past simple*), опанування культури спілкування в офіційному стилі.

Отже, рольові ігри сприяють розвитку ситуаційно зумовленої комунікації, яка передбачає швидкість реакції, уміння брати участь у дискусії, перехід від так званого штучного використання мови до прагматичного послуговування мовою. Крім того, рольові ігри мають низку психологічних переваг: знижують рівень стресу під час спілкування іноземною мовою; ламають бар'єр невпевненості, розвивають емпатію, навички командної роботи, а також формують позитивну мотивацію до вивчення іноземної мови. Рольові ігри можуть бути включені в навчальних процес на різних етапах

уроку, вони є оптимальними як для початкового рівня володіння мовою, так і для вищих рівнів, враховуючи складність мовних структур та ситуацій.

Дискусія – один з методів інтерактивного навчання англійської мови, який сприяє критичному мисленню, синтезу синтаксичних структур, вдалої побудови аргументації та саморепрзентації в комунікативному процесі. Під час дискусії учні не лише висловлюють власні думки, але й активно реагують на міркування інших учасників інтеракції, формуючи навички уважного слухання, порівняння, узагальнення, спростування або підтримки висловленого погляду [2]. Цей інтерактивний метод навчання сприяє зростанню логічно-семантичних операцій, збільшення активної лексики та мовних кліше. В організації дискусії вчитель застосовує такі стратегії навчання: представлення навчального матеріалу; обговорення з учнями проблеми в різних режимах; виокремлена проблема стає предметом вивчення та обговорення у кожній малій групі; раціонально організована самостійна робота з її подальшою активізацією; використання опорних лексикограматичних конспектів та схем; аналіз різних позицій, прийняття найбільш перспективних, взаємодоповнення; творча робота учнів тощо.

Існує кілька ефективних стратегій навчання англійської мови, які можуть сприяти розвитку критичного мислення та навичок аргументації, наприклад, «*Agree or Disagree?*», під час якої вчитель зачитує суперечливі твердження, наприклад: *Mobile phones should be banned in schools*, а студенти мають визначити власну позицію й обґрунтувати її. Інший приклад «*Four Corners*», коли учні повинні обирати одну з чотирьох позицій: *strongly agree, agree, disagree, strongly disagree*, після чого кожен пояснює свій вибір, використовуючи відповідну лексику та аргументи. Ще одним прикладом є вправа «*Ranking Priorities*», у межах якої учні працюють у групах, обговорюючи та узгоджуючи, які цінності чи потреби є найважливішими в заданому контексті, наприклад: *Survival items on a desert island*. Завдяки таким завданням формуються навички аргументованого мовлення, учні активно практикують вживання мовних конструкцій на зразок *In my opinion..., I*

found..., I believe that..., However..., що, своєю чергою, сприяє розвитку культурно зумовленої комунікації англійською мовою.

Метод дискусії допомагає вчителю залучати учнів у значущі для них різноманітні життєві ситуації, що викликають у них бажання говорити та спілкуватися, і дає змогу репрезентувати свою думку, розуміння проблеми, яку обговорюють. Але ефективно застосування цього методу можливе лише за наявності відповідного лексичного та граматичного мінімуму – чим більший лексичний запас в учня, тим кращим буде виконання завдання й розкриття творчого потенціалу англійською мовою. Отже, дискусія на заняттях з англійської мови дає змогу розвивати усно-мовленнєві та письмово-мовленнєві навички, системно та комплексно використовувати різнотипні завдання на заняттях.

Дебати – це запланований інтерактивний метод навчання, який передбачає вивчення окремої теми і ґрунтуються на критичному мисленні, здатності ефективно репрезентувати промову та зважено реагувати на погляди опонентів [6]. Будучи одним із видів дискусії, дебати сприяють розвитку багатьох умінь, необхідних ефективного спілкування у сфері. Педагогічна мета – розробити монологи, побудувати схеми мовних зразків та сформулювати ефективні кліше переконання або заперечення. Метод Дебати передбачає: активне включення учня у пошукову навчально-пізнавальну діяльність, організовану з урахуванням внутрішньої мотивації; організацію взаємодіяльності, партнерських взаємин учнів; забезпечення діалогічного спілкування між викладачем та учнями у процесі отримання нових знань. Існує кілька форматів дебатів: менеджер-формат, політичні дебати, юридичні дебати, відкриті дебати, наукові дебати тощо. Їхня відмінність полягає в кількості учасників, правилах та цілях гри.

Здебільшого дійовими особами є команда, суддя та таймкіпер. Команда зазвичай складається з 2-3-х спікерів. Завдання суддів полягає у спостереженні за грою команд та рішенні, яка з них виявилася більш логічною та незаперечною у доведенні своїх позицій. Таймкіпер – це людина, яка стежить

за тим, щоб регламент гри був дотриманий, при цьому відзначаючи час виступів спікерів. Дебати передбачають кілька етапів логічної організації навчального процесу. Передовсім, представлення актуальної теми для обговорення, наприклад: «*Technology makes us less social*». Потім учитель поділяє клас на дві команди – прибічники та опоненти висловленої позиції. Наступний етап – дослідження учнями теми, розробка аргументів, мовних кліше (*Let me explain why I believe... While I respect your opinion, I must disagree... There is evidence that shows...*) та визначення ролей серед членів команди. Останній етап дебатів – це реалізація, відповідно до існуючих законів. Команди можуть брати участь у обговоренні своїх позицій, уважно слухати аргументи, викладені їх опонентами та лаконічно узагальнювати їхні пропозиції. Цей метод сприяє розробці стратегії комунікативного процесу, критичного мислення, здатності репрезентувати та захищати власну думку англійською мовою, що є навичкою, яку високо цінують у сучасному суспільстві.

Дебати допомагають розвивати в учнів такі навички: діалогічне мовлення; критичне мислення; здатність працювати у команді; уміння висловлювати англійською мовою своє ставлення до обговорюваного питання, швидко реагування на висловлювання опонента; використання професійної лексики в заданій навчальній ситуації; ораторська майстерність та вміння вести діалог англійською мовою; здатність розробляти місію, ставити мету, аналізувати; здатність формувати та відстоювати свою думку англійською мовою. Отже, використання методу Дебати розвиває творче мислення, уміння застосовувати отримані знання на практиці. Під час дебатів учні навчаються діяти на користь групи, репрезентувати повагу до міркувань співрозмовників, уміти відстоювати свою думку.

Проектна діяльність – це стратегія розробки та виконання довготривалих завдань, у процесі виконання яких учні вивчають певну тему, використовуючи англійську мову для пошуку, обробки та презентації матеріалів. Основна ідея цього інтерактивного методу навчання англійської

мови полягає в тому, щоб змістити акцент з виконання вправ на автоматизацію навичок на активну розумову діяльність учнів [7]. Основною педагогічною метою такої діяльності є інтеграція чотирьох основних мовленнєвих навичок – читання, письма, слухання та говоріння – також розвиток самостійності в навчанні. Крім того, проєктна робота сприяє формуванню критичного мислення, креативності та ефективного вирішення проблем, а також уміння співпраці. В основі будь-якого проєкту лежить певна проблема. Щоб її вирішити, учням потрібні знання англійської мови, володіння великим обсягом предметних знань, необхідних і достатніх для вирішення цієї проблеми. Крім того, учні повинні володіти певними інтелектуальними, творчими, комунікативними навичками. Тому для ефективного використання методу проєктів потрібна суттєва підготовча робота, яку варто здійснювати у цілісній системі навчання у школі, не лише у процесі навчання англійської мови.

Типовими проєктами є *Poster Presentation*, *Video Blog* та *Mini-Research*. У *Poster Presentation* учні створюють інфографіку, наприклад, на тему «Healthy Lifestyle», де вони розробляють, обговорюють та презентують поради щодо здорового способу життя. У *Video Blog* учні записують коротке відео англійською мовою, описуючи свій типовий день, що дозволяє розвивати навички самовираження та практикувати монологічне мовлення. *Mini-Research* передбачає, що студенти збирають дані, наприклад, на тему «Environmental Problems in Poltava», пишуть звіт та готують усну презентацію, що розвиває їхні аналітичні здібності та навички публічного виступу. Цінність цього методу полягає у тому, що він передбачає поєднання вивчення мови з формуванням практичних навичок (праця з даними, їхній аналіз, послуги перекладу англійською мовою). Вибір тематики проєктів у різних навчальних ситуаціях може бути різним.

У проєктній методиці в основу навчального процесу покладено особисту діяльність учня. Передбачено створення ситуації, у якій учень навчається сам, а вчитель здійснює всебічне управління. Якщо вчитель вирішив використати

метод проєктів, він має все ретельно продумати, розробити, чітко визначити навчальні завдання. Необхідно спланувати низку уроків, під час яких передбачено використання методу проєктів. Важливо також простежувати діяльність кожного учня на всіх етапах роботи над проєктом, оскільки успіх всього проєкту залежить від правильно організованої роботи на різних етапах. Під час підготовки проєкту вчитель повинен переконатися, що учні розуміють, яке саме завдання їм належить виконати.

Етап захисту та обговорення проєктів полягає в тому, що кожна група захищає свій проєкт за раніше визначеним планом. Спосіб презентації здебільшого залежить від зразка презентації – схема, буклет, випуск газети, альбом тощо. Учитель оцінює зміст та організацію матеріалу – правильність оформлення титульної сторінки, плану, наявність вступу, висновків, правильність складання бібліографії, грамотність викладу матеріалу. Особливо цінується оригінальність та мотивованість власної дослідницької частини. Усна презентація є також важливим моментом, який оцінюється разом із виконаною роботою. Ураховується побудова висловлення, різноманітність та відповідний рівень лексико-граматичного матеріалу, грамотність мови. Після закінчення презентації учні також аналізують проєкт, коментують його та вносять свої пропозиції. Для проєктної роботи важливою є оцінка, яку варто виставляти за проєкт загалом з огляду на багатоплановість його характеру, рівень творчості, чіткість усної презентації.

Метод проєктів може перетворити уроки англійської мови на дискусійний клуб, у якому вирішуються цікаві, практично значущі та важливі для учнів проблеми з урахуванням особливостей культури країни та, за можливості, на основі міжкультурної взаємодії. Отже, проєктна діяльність допомагає інтегрувати іноземну мову в структуру комунікативної компетентності учня. Цей інтерактивний метод стимулює використання широкого спектру комунікативних навичок у процесі пізнання світу, допомагає учневі використовувати англійську мову на інших уроках, забезпечує можливість розвивати вміння писемного мовлення.

Висновки до розділу 2

Інтерактивні методи навчання є ефективним інструментом у процесі формування мовленнєвих навичок в учнів, сприяють формуванню іншомовної компетентності, розвитку критичного мислення та самопрезентації.

Так, рольові ігри, дискусії, дебати, проєктний метод сприяють залученню учнів у навчальний процес, активізації їхньої пізнавальної діяльності, мотивують до вивчення англійської мови. Кожен з цих методів має свою чітку мету та допомагає учням оволодівати мовою. Рольові ігри допомагають учням формувати навички усного спілкування, заохочують до використання щойно вивчених слів у повсякденних ситуаціях, відіграють вирішальну роль в автоматизації мовних структур та зменшенні тривоги, що є важливим аспектом процесу розвитку комунікативної компетентності.

Дискусії та дебати сприяють розвитку логічного мислення учнів, спонукають їх чітко та стисло формулювати свої думки, що є невід'ємною частиною освітнього та побутового дискурсу. Вони також сприяють формуванню критичного підходу до різних життєвих ситуацій, що також є необхідним компонентом для ефективної інтеракції. Співпраця сприяє підвищенню навичок ведення діалогу, вдосконалення граматичних структур, підвищує впевненість учнів.

Проєктна діяльність як особливий зразок змішаного навчання передбачає формування різних мовленнєвих навичок. Цей інтерактивний метод дає змогу залучати учнів до роботи над проєктами, які потребують широких досліджень з конкретного предмета, аналізу даних та результативної презентації. Такий підхід сприяє розвитку знань, аналізу та навичок письма англійською мовою.

Інтерактивні методи навчання англійської мови є ефективними в процесі формування та розвитку мовленнєвих навичок, оскільки вони мотивують учнів, сприяють розвитку критичного мислення, мовної гнучкості, навичок аргументації, здатності реагувати в реальних комунікативних ситуаціях, роблять процес навчання більш захоплюючим та результативним.

РОЗДІЛ 3.

ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

3.1. Загальна характеристика освітнього закладу та цільової аудиторії

Практичну реалізацію та застосування інтерактивних методів навчання англійської мови в рамках дослідження було здійснено на базі Ліцею №13 «УСПІХ» – сучасного закладу загальної середньої освіти, який репрезентує високий рівень організації освітнього процесу та спрямований на всебічний розвиток особистості кожного учня. Ліцей є навчальним закладом із гуманітарним профілем, де особливе місце займає вивчення іноземних мов, зокрема англійської, якої тут навчають з першого класу з поетапним розширенням та ускладненням змісту навчального матеріалу.

Освітній простір закладу спроектований відповідно до вимог нової української школи, що передбачає інтеграцію традиційного й інноваційного навчання, широке застосування інформаційно-комунікаційних технологій, створення комфортного та безпечного середовища для розвитку кожної дитини. Мультимедіа, інтерактивні платформи та інструменти навчання в Інтернеті широко використовуються в роботі з учнями, що дозволяє використовувати інтерактивні технології не лише як допоміжний, але й як основні інструменти для розвитку мовленнєвих навичок учнів.

У межах дослідження цільовою аудиторією стали учні 5–9 класів – це вікова група дітей віком від 11 до 15 років, які навчаються за програмою базової середньої освіти. Цей віковий період є надзвичайно важливим з погляду формування навчальних стратегій, пізнавальних інтересів, комунікативних навичок та соціальної поведінки. Учні поступово переходять від наочно-образного до абстрактно-логічного мислення, здобувають здатність до самостійного аналізу інформації, формулювання власних суджень і обґрунтування думки. З кожним наступним роком навчання розширюються

як пізнавальні, так і мовленнєві можливості учнів, що створює передумови для впровадження різних видів інтерактивної взаємодії.

На рівні 5–6 класів учні переважно зберігають високу пізнавальну активність, перевагу надають ігровим формам навчання, прагнуть до групової взаємодії, репрезентують готовність до мовленнєвого наслідування, що сприяє ефективному засвоєнню лексичного та граматичного матеріалу. На цьому етапі інтерактивні методи базуються переважно на елементах гри, парній і груповій роботі, візуальних опорах і моделюванні реальних або наближених до них ситуацій спілкування.

У 7–8 класах у школярів спостерігається активізація внутрішньої мотивації до навчання, підвищення самостійності, з'ява більш стійкого інтересу до іноземної мови як до засобу комунікації. Учні здатні до тривалішої концентрації уваги, усвідомлюють роль англійської мови в сучасному світі, розвивають навички самоконтролю та взаємопідтримки в навчанні. Інтерактивні методи на цьому етапі передбачають ширший спектр завдань: створення діалогів, міні-проектів, рольових ігор, елементів дебатів, роботу з автентичними матеріалами, що стимулюють розвиток продуктивних видів мовленнєвої діяльності.

Учні 9 класу вже демонструють відносну зрілість мислення, здатність до логічного аналізу, узагальнення, формулювання аргументованої позиції. Вони критично оцінюють отриману інформацію, прагнуть до саморепрезентації та самоствердження, розвивають особистісну ідентичність. Посилюється їхня зацікавленість у практичному застосуванні знань, зокрема у використанні англійської мови як засобу доступу до глобального інформаційного простору, міжкультурного спілкування та майбутньої професійної реалізації. У цьому віці учні вже здатні брати участь у складних комунікативних завданнях, таких як обговорення суспільно важливих тем, підготовка усних виступів, презентацій, участь у симульованих дискусіях і міжкультурних проектах, тому проєктний метод є найбільш оптимальним саме на цьому віковому зрізі.

На момент проведення педагогічного експерименту учні 5–9 класів мали різний рівень сформованості мовленнєвих навичок, але загалом були готові до сприйняття та реалізації інтерактивних методів у навчанні англійської мови. Це дозволило застосовувати як базові ігрові техніки, так і більш складні види взаємодії, а саме: дебати, інтерв'ю, рольові ігри, створення блогів, презентацій, подкастів тощо. Такі форми роботи сприяли розвитку комунікативної компетентності, уміння працювати в команді, навичок критичного мислення, креативності, відповідальності та взаємоповаги.

Отже, учні 5-9 класів становили гнучку та динамічну цільову аудиторію, здатну ефективно засвоювати іноземну мову за умов використання інтерактивних методик, адаптованих до їхнього віку, пізнавальних можливостей та освітніх потреб.

У Ліцеї №13 «УСПІХ» створено всі необхідні передумови для ефективного застосування інтерактивних методів: відповідна матеріально-технічна база, підтримка з боку адміністрації, позитивний психологічний клімат, підготовленість педагогів до використання сучасних технологій навчання. Важливо зазначити, що вчителі англійської мови ліцею систематично підвищують кваліфікацію, беруть участь у семінарах, вебінарах, тренінгах, що дозволяє їм запроваджувати новітні педагогічні практики у свою діяльність. Тому є підстави стверджувати, що дев'ятикласники Ліцею №13 «УСПІХ» є підготовленими, мотивованими та відкритими до нових форм навчання в аудиторії, яка є оптимальною для апробації інтерактивних методів у контексті розвитку мовленнєвих навичок. Залучення учнів до активної взаємодії під час уроку сприяє не лише глибшому засвоєнню мовного матеріалу, а й формуванню ключових компетентностей XXI століття — комунікативної, соціальної, інформаційної, культурної та самоосвітньої. [10, с. 222–223].

3.2. Розробка дидактичних матеріалів та організація навчального експерименту

Інтерактивні методи навчання мають вирішальне значення для розвитку ключових навичок, особливо у процесі навчання іноземної мови. Інтерактивність заснована на принципах навчання, орієнтованого на учнів, які активно вивчають англійську мову, використовують навчальне програмне забезпечення та можуть звернутися до свого особистого досвіду [12, с. 31–33].

У середній школі учні 5-9 класів проходять періоди інтенсивного когнітивного та емоційного зростання, формують власну позицію, потребують участі, стимулювання цікавості та заохочення до навчання.

У традиційній освітній моделі учень часто є пасивним споживачем інформації, а вчитель – єдиним джерелом знань, проте сучасна педагогіка та лінгводидактика орієнтовані на учня як на активного суб'єкта освітнього процесу. Саме тому інтерактивні методи навчання, які ґрунтуються на діалозі, спільній діяльності, співпраці, ситуативному моделюванні й рефлексії, поступово витісняють застарілі односторонні підходи.

Особливо важливо застосовувати інтерактивні методи під час навчання англійської мови, яка є не лише навчальним предметом, а й засобом міжкультурного спілкування. Практика показує, що лише за умови активного залучення учнів до мовного середовища, створення умов для безпечної та зацікавленої інтеракції, учні, справді, починають використовувати іноземну мову як інструмент комунікації, а не лише як сукупність граматичних правил. Саме через гру, обговорення, групову роботу, дослідницькі міні-проекти, творчі завдання та ситуативне мовлення учні долають мовний бар'єр, розвивають мовленнєву інтуїцію, опановують лексику та граматику природно і невимушено.

Інтерактивна діяльність створює стимулююче середовище для комунікативного навчання, у якому слова виглядають як спосіб вираження думки, почуттів та переконань, а не як формальна система. Учні вчаться слухати та розуміти, домовлятися, розмірковувати та спілкуватися з іншими в

парах та групах, навички, які не обмежуються вільною англійською мовою, але і соціальними навичками загалом.

Особливу цінність інтерактивні методи мають у 5-9 класах, коли учні поступово переходять від початкового рівня володіння мовою (Beginner/A1) до середнього (Pre-Intermediate та Intermediate, A2–B1+) [12]. На кожному з етапів розвитку учнів змінюються не лише мовні потреби, а й психологічні особливості: у 5-6 класах учням необхідно більше візуальної та емоційної підтримки, а також ігрової мотивації; у 9-их – переважає потреба у самостійності, творчості, пошуку власного стилю спілкування. Відповідно, вправи мають бути адаптовані до вікових особливостей учнів та їхнього мовного досвіду. Так, для учнів 5-6 класів ефективними є вправи з використанням зорових підказок, жестів, міміки, коротких команд, картинок, ігор на рух і пам'ять. Для учнів 7-9 класів – це вже симуляції реальних ситуацій, дебати, рольові ігри, дискусії, творчі описи, презентації, у яких мова використовується функціонально.

Крім того, важливим є також технологічний фактор. Сучасні учні є представниками сучасного цифрового суспільства. Отже, інтерактивне навчання в середній школі не можна уявити без допомоги онлайн-інструментів, таких як Wordwall, Quizlet, які забезпечують більше заохочення, моделювання навчання та персоналізацію навчання. Наприклад, виконання вправах на зразок онлайн-карток, вікторин, вправ на відповідність та ігор для смартфонів підвищує просторову обізнаність та заохочує учнів повторювати та самотестувати знання.

Однією з головних переваг інтерактивних вправ є розвиток мовленнєвих навичок у контексті реальної комунікації. Наприклад, завдання *Find someone who...*, *Describe and guess*, *Interview your classmate* вимагають від учня не лише відтворення вивченого матеріалу, а й його адаптації у новій ситуації. Це формує мовну гнучкість та впевненість. Крім того, у процесі парної та групової взаємодії школярі мають можливість чути, як спілкуються

англійською мовою однокласники, помічати помилки, коригувати себе, навчатися один в одного.

Проте, інтерактивне навчання також має свої виклики. З-поміж них: необхідність чіткої структури та інструктажу, дотримання дисципліни, організаційна підготовка з боку вчителя (роздруківки, інтернет-зв'язок, таймінг), а також потреба у диференціації завдань відповідно до рівня кожного учня. Проте за належного педагогічного супроводу та адаптації до умов класу, ці труднощі можна подолати, а переваги – суттєво переважають.

Презентація інформації під час інтерактивних занять має бути багатоканальною: візуальна (слайди, картки, зображення), аудіальна (команди, пісні, діалоги), рухова (жести, ігри), а також емоційно забарвлена. Дуже важливо уникати формалізму: учні мають відчувати, що тема стосується їхнього життя, інтересів, досвіду. Саме тому обрані теми (спорт, мистецтво, дозвілля, друзі, тварини, здоров'я, подорожі) мають бути близькими, знайомими, але водночас стимулювати до розширення мовного досвіду.

Ще один важливий аспект навчання іноземних мов – це мотивація. Інтерактивні методи формують внутрішню мотивацію учнів, адже вони бачать результат одразу: коли можуть щось сказати, зрозуміти іншого, висловити власну думку. На відміну від традиційного заучування правил, інтерактивні вправи стимулюють до дії, викликають позитивні емоції, перетворюють урок на цікаву подію. Саме це забезпечує сталість інтересу до мови.

Конкретні приклади інтерактивних заходів, створених для учнів 5-9 класів, будуть включені до цього підрозділу. Вони створювалися після аналізу рівня знань учнями англійської мови, загальних вікових норм, психологічних характеристик та актуальних питань програми. Кожна вправа супроводжується поясненням своєї мети, структури, бажаних результатів, переваг та потенційних проблем із впровадженням. Усі завдання оцінювались як частина навчальної програми та показали високий рівень щодо сформованості лексичних, граматичних та комунікативних навичок серед учнів середньої школи.

Вивчення англійської мови в 5 класі вимагає врахування вікових та психологічних особливостей учнів, зокрема потреби у зміні видів діяльності, високого рівня зацікавлення та переважання ігрових форм навчання. У цьому контексті особливу цінність становлять інтерактивні методи, які поєднують освітню й мотиваційну функції. Такі методи включають ігри, парний дизайн, об'єкти опису властивостей та працюють з фізичними уявленнями, які не лише сприяють поглинанню лексичної інформації, але й стимулюють розвиток мови.

Однією з ефективних інтерактивних форм на етапі актуалізації знань є рухлива гра «Simon Says (English Edition)», під час якої учні виконують дії за командою вчителя, лише якщо вона починається з фрази *Simon says*. наприклад: *Simon says touch your nose* – учні виконують відповідну дію, а *Jump three times* – не виконують, бо фраза не передбачає необхідної умови. Ця вправа має низку переваг: вона розвиває навички сприймання на слух (listening comprehension), тренує уважність, допомагає автоматизувати лексику, пов'язану з частинами тіла, кольорами, діями, а також активізує фізичну активність учнів, що є важливим з огляду на їхню вікову потребу в русі. Учитель може підвищити зацікавлення шляхом залучення учнів до ролі «Simon», введення елементів змагання або використання яскравої наочності. Водночас мінусом вправи є її швидка втомлюваність у разі багаторазового використання, а також потреба в контролі дисципліни.

Другим вдалим прикладом є гра на запам'ятовування лексики за допомогою карток «Memory Game», у процесі якої учні знаходять пари між зображенням і словом. Ця вправа є оптимальною для формування міцних асоціацій між візуальним образом і лексичною одиницею, активізує зорову пам'ять та сприяє повторенню лексичних тем: «School», «Clothes», «Animals» тощо. У процесі гри учні по черзі відкривають картки, промовляючи слова вголос, що забезпечує одночасну роботу над вимовою. Її легко адаптувати як до офлайнного навчання, так і до онлайнного формату (наприклад, за допомогою сервісів Wordwall або LearningApps). Перевагами є доступність,

простота реалізації та високий рівень залученості учнів. Недоліками можна вважати обмежений мовленнєвий компонент (гра майже не стимулює говоріння) і необхідність часу на підготовку карток.

Особливу роль у формуванні комунікативних навичок відіграє вправа «Find Someone Who...», що передбачає роботу в парах та групах. Учні отримують бланки з фразами, наприклад: *Find someone who has a cat, Find someone who can swim*, і повинні поцікавитися в однокласників, будуючи запитання у Present Simple: *Do you have a cat?* та записують ім'я однокласника, який відповість ствердно. Це завдання створює природну ситуацію спілкування, стимулює говоріння навіть серед учнів із низьким рівнем впевненості у власних силах, розвиває навички постановки питань та вміння слухати. Позитивним є те, що вправа сприяє розширенню словникового запасу та подоланню психологічного бар'єру. Зацікавити учнів допоможе введення нестандартних питань або нагородження найактивніших учасників. Водночас труднощі можуть виникнути через галасливість або пасивність окремих учасників.

Ще однією вправою, спрямованою на розвиток мовлення, є «Guess the Object». Учень отримує картку зі словом, наприклад, *ball* і має описати його, не називаючи об'єкт прямо: *It's round. You can throw it. You use it in sports*. Інші учні повинні здогадатися, що це за об'єкт. Вправа стимулює активне мовлення, тренує навички опису, розвиває логічне мислення та вміння слухати інших. Успішність виконання підвищується за умов демонстрації з боку вчителя, введення опорних лексичних одиниць (форма, колір, призначення), а також проведення гри у форматі командного змагання. Перевагою є універсальність, завдання можна адаптувати під будь-яку тему або рівень. Проте учні з обмеженим словниковим запасом можуть потребувати додаткової допомоги або підтримки.

Отже, інтерактивні завдання, які були використані у роботі з учнями 5 класу, є чудовим способом розвитку лексичних та комунікативних навичок, вони сприяють зростанню когнітивних цікавостей, забезпечують позитивне

заохочення до вивчення англійської мови, створюють безпечне середовище для практичного застосування та консолідацію знань. Ці методи за відповідною педагогічною допомогою можуть бути життєво важливим компонентом навчального процесу, який є успішним.

У 6 класі учні зазвичай вже мають базові знання з англійської мови та певний словниковий запас, що дозволяє поступово ускладнювати завдання, упроваджуючи більш комунікативно спрямовані та ситуативні інтерактивні вправи. На цьому етапі зростання здатності використовувати мову як засіб спілкування є важливим завданням. Інтерактивні методи навчання створюють умови для вивчення таких навичок за допомогою гри, співпраці, усунення, дебатів та роботи в парах чи групах.

Етап «розігріву» (warm-up) у 6 класі може бути представлений грою «Two Truths and a Lie». Кожен учень вигадує три речення про себе, з яких два – правдиві, а одне – вигадане. Інші учні мають здогадатися, що з цього – неправда, наприклад: *I have two brothers. I can play the piano. I speak Polish.* Ця вправа розвиває навички побудови речень у Present Simple, тренує аудіювання, спонукає до уважного слухання та логічного мислення. Вона також сприяє розвитку навичок самопрезентації, що важливо в підлітковому віці. Перевагою цієї гри є її універсальність, гнучкість і можливість адаптації під будь-яку тему. Водночас учні, які соромляться, можуть уникати активної участі, тому вчитель має створити сприятливу атмосферу підтримки та безпеки.

Для вивчення нової лексики та тренування зорової пам'яті ефективною є гра «Bingo». Учням роздають картки з лексичними одиницями, наприклад, слова з тем «Food», «Daily routine», «Transport». Учитель озвучує слова в довільному порядку, а учні закреслюють ті, що є у них на картці. Той, хто першим закреслить усі лексеми – виграє. Така гра тренує сприймання на слух, дозволяє закріпити нову лексику та розвиває швидкість реакції. Щоб зацікавити учнів, можна використовувати малюнки замість слів, або дозволити їм самостійно створювати свої картки. Істотною перевагою вправи є її відчуття здорової конкуренції, що стимулює участь усіх учнів. Мінусом є

можливість втрати інтересу при багаторазовому повторенні, тому важливо варіювати тематику.

Для розвитку навичок говоріння ефективною є парна гра «Role-play: At the shop». Учні отримують картки з ролями: один – покупець, інший – продавець, априклад, лексична тема «Clothes shop» може передбачати діалог: *Can I help you? – Yes, I'm looking for a T-shirt. – What size? – Medium, please.* Така вправа імітує реальну ситуацію, сприяє засвоєнню функціональної мови, активізує вивчену лексику та структури (зокрема, модальні дієслова, запитальні форми). Її плюсами є розвиток комунікативної компетенції, уміння реагувати в певному контексті та підготовка до реального спілкування. Мінусами можуть бути складнощі в учнів із менш сформованими навичками мовлення, тому важливо передбачити опорні фрази або приклади діалогів.

Інтерактивна гра «What's in the Bag?» є цікавою як з лінгвістичного, так і з психологічного погляду. Учитель кладе у мішечок або коробку певний предмет, наприклад, *apple, toy car, sock* і пропонує учням ставити запитання, щоб здогадатися, про що йдеться, наприклад: *Is it round? – Can you eat it? – Is it big?* Учні будують запитання, розвиваючи граматичні структури *Yes/No questions*, логіку та навички опису. Вправа формує навички діалогу, тренує слухову увагу та є чудовим прикладом інтеграції гри в навчальний процес. Сильним її боком є елемент загадки та несподіванки, який стимулює природну цікавість дитини, проте можливе перевантаження одного учня роллю відповідача, тому вчителю необхідно подбати про чергування учасників гри.

Отже, використання інтерактивних вправ у навчанні англійської мови в 6 класі сприяє розвитку комунікативних і соціальних навичок, формує мотивацію до навчання та забезпечує засвоєння мовного матеріалу в умовах активної взаємодії. При цьому важливу роль відіграє адаптація вправ до рівня учнів, створення емоційно безпечного середовища та варіювання форм подачі матеріалу з метою підтримання сталого інтересу.

Учні 7 класу вже мають сформовані знання з основної граматики, орфографії та вміють будувати висловлення у простих комунікативних

ситуаціях. На цьому рівні розпочинається процес диверсифікування навчальних стилів та ускладнення завдань, зосереджуючись на зростанні рівня сформованості мовленнєвих навичок та критичного мислення. Інтерактивні методи навчання є особливо значущими, бо передбачають участь учнів у дискусіях, дебатах, залученні їх до участі у творчих завданнях.

Однією з ефективних вправ є «Would You Rather...?» – гра, що стимулює учнів до аргументованого вибору між двома варіантами, наприклад: *Would you rather live in the mountains or by the sea? — I'd rather live by the sea because I love swimming.* Кожен учень спочатку формулює та висловлює власну відповідь, а потім їм можна запропонувати обговорити почуті варіанти відповідей в парах чи міні-групах. Ця вправа корисна тим, що вона розвиває навички усного мовлення, формує вміння обґрунтовувати власну думку, вчить учнів послідовної дискусії та знайомить із граматичними конструкціями (*would rather, because, I think...*). Зацікавлення в учнів викликають оригінальні або несподівані варіанти питань, наприклад: *Would you rather fight one horse-sized duck or a hundred duck-sized horses?*. Перевагою вправи є її гнучкість, але слабкою стороною є можливість втрати темпу через надто тривалі обговорення, що потребує регулювання часу з боку вчителя.

Для вивчення та повторення лексики доцільно використати гру «Табоо». Учень отримує картку з основним словом, наприклад, *phone*, і трьома так званими «забороненими» словами (*call, mobile, device*), які не можна використати у процесі поясненні, наприклад: *It's something you use to talk to people. It's small and you take it everywhere.* Інші учні повинні відгадати це слово. Вправа тренує навички опису, перифразування, активізує лексику, розвиває мовну гнучкість; також формує навички усного монологу й аудіювання в інтерактивному форматі. Гру можна адаптувати під будь-яку лексичну тему: «Food», «School», «Technology» тощо. Перевагою є розвиток креативного мислення, хоча вона передбачає більш-менш розвинений словниковий запас.

Ще однією популярною інтерактивною вправою є «Running Dictation». Учні працюють у командах: один із них, так званий «бігун», добігає до тексту, розміщеного на стіні, читає одне-два речення, повертається до так званого «писаря» і диктує йому текст з пам'яті. Мета завдання: точно відтворити текст. Ця вправа є комплексною: вона поєднує навички читання, аудіювання, говоріння й письма, розвиває пам'ять, координацію, уміння працювати в команді. Тексти можуть бути адаптовані за тематикою уроку (наприклад, «Holiday», «My best day at school», «My hobby»), а на останньому етапі виконання завдання учні можуть прочитати й обговорити зміст записаного. Сильними сторонами є динамічність і залучення всіх учнів, проте ця інтерактивна гра потребує простору, чіткої організації та дотримання дисципліни.

Для стимулювання критичного мислення доцільно використовувати вправу «4 Corners (Opinion game)». Учитель зачитує твердження, а учні займають одну з чотирьох зазначених частин класу залежно від своєї думки: «Strongly agree», «Agree», «Disagree», «Strongly disagree», наприклад, учитель говорить: *Homework should be banned*. Після цього відбувається коротке обговорення в кожній групі: учні повинні аргументувати свою позицію. Ця вправа стимулює дискусію, розвиває вміння висловлювати особисту думку, слухати інших і толерантно реагувати на різні погляди. Важливо заохочувати учнів не просто погоджуватись чи не погоджуватись, а просити пояснити свою думку за допомогою відповідних мовних конструкцій. З-поміж недоліків є більша залученість активніших учнів, тому вчитель повинен організувати роботу та, щоб забезпечити участь усіх здобувачів. Ефективність таких вправ залежить від їхньої дидактичної адаптації, атмосфери на уроці та вмілого педагогічного супроводу.

Отже, інтерактивні методи навчання англійської мови в 7 класі сприяють не лише закріпленню граматичного й лексичного матеріалу, а й розвитку важливих навичок: критичного мислення, уміння працювати в команді, аргументувати свою думку, адаптувати мовлення до конкретної ситуації.

Учні 8 класу вже мають достатній рівень сформованості мовленнєвих навичок для вирішення більш складних комунікативних завдань. На цьому етапі особливу увагу варто приділяти вдосконаленню функціонального послуговування мовою, збагаченню лексичних одиниць, розширенню граматичних моделей, а також розвитку навичок критичного мислення. Методи навчання, які включають елементи співпраці, обговорення, рольові ігри, можуть допомогти досягти цих цілей та мотивувати учнів до практичного використання іноземної мови.

Однією з ефективних інтерактивних вправ є «Debate» – навчальна дискусія, в якій учитель поділяє учнів на дві групи з метою аргументованої репрезентації протилежних поглядів щодо певної проблеми. наприклад: *Should school uniforms be mandatory?, Is social media more harmful than helpful? Is it better to live in the city or in the countryside?* Тощо. Учні повинні підготувати аргументи, представити свою позицію, уважно слухати опонентів та відповідати на заперечення. Такий вид діяльності розвиває не лише мовленнєві навички, а й аналітичне мислення, здатність до логічної аргументації, уміння працювати в команді. Перевагами є лексичний розвиток на абстрактні теми, практичне застосування граматики, зокрема побудова умовних речень, конструкцій з фразами *should, have to, would rather, in my opinion* тощо. Мінусами використання таких справ в навчальній діяльності є необхідність належної підготовки, допомога учням з нижчим рівнем знання англійської мови через мовні шаблони або попередній брейнстормінг.

Для активізації знань лексики та покращення усного мовлення доцільною є вправа «Describe and Draw». Учні працюють в парах: один з них описує зображення, яке бачить (наприклад, незвичайного персонажа, брудну кімнату, закорковану вулицю), а другий – малює малюнок на основі почутого, орієнтуючись лише на усний опис, априклад: *There's a small dog sitting next to a tall man. The man is wearing a grey hat.* Після завершення учні розглядають та порівнюють малюнки. Така вправа тренує точність мовлення, уміння описувати розташування предметів (*prepositions of place*), деталі, розвиває

уяву й уважність. Крім того, вона є прикладом автентичного спілкування, оскільки інформація між учасниками асиметрична. Мінусом може бути недостатній словниковий запас, тому слід заздалегідь треба подбати про актуалізацію необхідної лексики.

Рольова гра «Problem-Solution» також є оптимальною для учнів 8 класу. Сценарії можуть бути побудовані на побутових або соціальних ситуаціях: *You lost your passport at the airport, Your friend wants to quit school, There's no Wi-Fi at your hotel*. Учні отримують ролі (наприклад, консультант, турист, директор школи, батько, підліток тощо) і повинні запропонувати рішення проблемної ситуації. Вправа стимулює розвиток навичок діалогу, логічного мовлення, вміння адаптуватися до умов, що змінюються. Для залучення учнів важливо обрати теми, що відповідають їхнім інтересам або мовному досвіду. Цінністю цієї вправи є розвиток мовної гнучкості, креативності, а також формування навичок *soft skills*. Час від часу можна спостерігати так званий «мовний ступор» в учнів з нижчим рівнем володіння англійською мовою. На допомогу вчителів та таким учням є використання опорних фраз, мовних карток.

Ще одним прикладом інтерактивної діяльності є «Escape Room – Grammar Edition». У класі розгортається сюжет за зразком: учні повинні «вибратися» з кімнати, вирішуючи низку завдань, кожне з яких пов'язане з граматичним матеріалом (наприклад, заповнення пропусків у *Present Perfect*, формування питань у *Past Simple*, розплутування анаграм, правильний порядок слів тощо). Вправа проводиться у групах і вимагає командної роботи, аналітичного мислення, застосування знань у нестандартних умовах. Такий формат особливо приваблює підлітків завдяки елементу гри, змагання та сюжетності. Важливо, щоб завдання були послідовними, різноманітними і відповідали рівню учнів. До недоліків можна віднести тривалу підготовку з боку вчителя, однак результатом є висока залученість і ефективне повторення граматики.

Отже, вивчення англійської мови в 8 класі за допомогою інтерактивних методів дозволяє учням переходити від простого відтворення інформації до

активного її використання в мовленні. За допомогою рольових ігор, дискусії, творчих завдань та кооперативної роботи школярі не лише розвивають мовні навички, але й формують упевненість у своїх силах, підвищують мотивацію до навчання, навчаються працювати у команді та критично мислити. Інтерактивне навчання створює умови для глибшого занурення в мовне середовище, наближеного до реального життя.

У 9 класі учні здебільшого досягають рівня сформованості комунікативної компетентності, достатньої для вільного спілкування на теми щоденного життя, репрезентацію власної думки, ведення дискусій, опису подій, почуттів і планів. Учні в цьому віці мають демонструють бажання саморепрезентації, а також тенденцію до критичного мислення, що сприяє використанню інтерактивних методів навчання англійської мови. Навчання, яке реалізується методом інтерактивних ігор, різноманітних досліджень, моделювання та творчих завдань, є важливим компонентом освітнього процесу.

Однією з провідних форм у роботі з учнями цього віку є дискусія – вид інтерактивної діяльності, що поєднує мовну практику з розвитком аргументації, логічного мислення й поваги до альтернативних думок. [10] У процесі вивчення лексичної теми «Sports and Arts» доцільно організувати дискусію з приводу таких проблемних ситуацій: *Which is more important for society: sports or art? Do famous athletes deserve to be role models?* Учні спочатку обговорюють проблему в малих групах або в парах, після чого представляють свої міркування іншій групі класу. Така діяльність активізує лексику, зокрема прикметники (*important, useless, inspiring, harmful*), мовні конструкції для вираження згоди чи незгоди (*I agree with you because... / I'm not sure I agree, but...*). Перевага вправи полягає у природності мовлення, розвитку вміння слухати, реагувати та мислити логічно. Недоліком може бути пасивність окремих учнів. Щоб уникнути цього вчителю варто розподіляти ролі між учнями та надавати інструкції у вигляді мовних кліше.

Для створення емоційного фону та залучення учнів на початку уроку ефективною є гра на розігрів «Warm-up», наприклад, гра *What's Your Choice?* Учні відповідають на запитання на зразок: *Tea or coffee?, Football or basketball?, Classical or modern art?*, обґрунтовуючи свій вибір. Така вправа не лише активізує лексику, а й створює безпечне мовне середовище, де кожен учень має право на власну думку. Застосовувати цю гру можна як у паперовому вигляді, так і з використанням презентації чи платформи Kahoot. Перевагою є невимушене говоріння, а недоліком – обмежена складність граматичних структур.

Інтерактивне вивчення нової лексики можна здійснювати за допомогою додатків на зразок Wordwall, де вчитель може створити різноманітні ігри: *Match the word with the picture, Open the box, Find the pair*. Наприклад, у процесі вивчення теми «Sports» можна створити вправи на впізнавання видів спорту, інвентаря, дієслів активності тощо. Учні можуть виконувати завдання на інтерактивній дошці або зі смартфонів. Перевагами є динамічність, гейміфікація, можливість роботи в парах або командно, а недоліком – технічна залежність та можливі труднощі з доступом до пристроїв, що варто враховувати при плануванні заняття.

В освітньому середовищі з достатнім рівнем довіри й високим рівнем володіння англійською мовою ефективною є гра з картками *Describe the Sport / Artwork*. Учень витягує картку з видом спорту або назвою твору мистецтва і має його описати, не називаючи прямо, наприклад: *It's a team sport. You use a round ball and try to score goals. You play it on a field*. Інші учні повинні здогадатися, про що йдеться. Такий формат активізує мовлення, розвиває навички опису, перифразування, логічного мислення та уваги до деталей. Учитель може варіювати складність, підбираючи слова відповідно до рівня володіння мовою учнями. Плюсом використання цієї гри є розвиток мовної інтуїції, мінусом – потреба у підготовці карток та попередній актуалізації лексики.

Також важливою є робота в парах з елементами комунікативного пошуку, наприклад, *Find someone who...* Учні отримують картки з фразами на кшталт: *Find someone who goes to the gym every week, Find someone who likes modern art, Find someone who has visited a museum this year.* Завданням для учнів є знайти однокласника, до якого підходить кожна характеристика, запитуючи англійською мовою. Цей формат не лише закріплює питання в Present Simple/Present Perfect, але й дозволяє використовувати справжню комунікацію, налагоджуючи соціальні зв'язки між учнями. Переваги: живе мовлення, мобільність, інтерактивність, недоліки: можливе несерйозне ставлення або мовне зловживання, які можна корегувати попередньою інструкцією вчителя.

Отже, інтерактивні вправи в 9 класі сприяють зміні навчальної ролі учнів від пасивного слухача до активного учасника діалогу. Уроки, засновані на таких інтерактивних стратегіях, створюють простір для зростання лінгвістичного знання в контексті особистісного інтересу, заохочення учнів у практичному використанні англійської мови та підготовці їх до реальної щоденної комунікації. Незважаючи на деякі організаційні виклики, переваги таких вправ є очевидними: вони сприяють розвитку мовленнєвих навичок, мотивації, самостійності та комунікативній ефективності.

3.3. Аналіз результатів та оцінка ефективності інтерактивних методів

З метою з'ясування рівня ефективності застосованих інтерактивних методів у процесі навчання англійської мови учнів середньої школи було проведено педагогічний експеримент, який складався з двох основних етапів: діагностичного та формувального. На першому етапі було здійснено аналіз вихідного рівня іншомовної комунікативної компетентності учнів Ліцею №13. Оцінювання охоплювало кілька параметрів: рівень словникового запасу, здатність до усного спонтанного мовлення, уміння вести діалог,

аргументувати думку, використовувати функційні фрази для вираження згоди / незгоди, а також емоційний стан учнів під час говоріння (упевненість, сором'язливість, страх помилок тощо).

Результати показали, що переважна більшість учнів середньої школи мали середній рівень мовленнєвої активності: вони володіли базовою лексикою, але мали труднощі з використанням складніших структур та з побудовою зв'язного висловлення на запропоновану тему. У деяких випадках спостерігалася мовна інертність, коли учень віддавав перевагу пасивному слуханню замість активної участі в комунікативному процесі. Це стало підґрунтям для формувального етапу, у якому було запропоновано комплекс інтерактивних методів навчання англійської мови, зокрема рольові ігри, дискусії, дебати, робота в парах і малих групах, проєктна діяльність, креативні завдання з візуальними матеріалами та інтерактивними платформами (Worldwall, Quizlet, Padlet).

Особливу увагу під час експерименту було приділено програмним лексичним темам, які є актуальними та емоційно привабливими для підлітків, зокрема темам «Painting and art», «Daily life», «Sport», «My opinion is important», «Environmental problems». Це дозволило створити атмосферу природного мовленнєвого контексту і мотивувати учнів до висловлення власних думок. Наприклад, під час виконання вправи *What do you know about art?* учні мали можливість не тільки згадати відомих художників або художні стилі, а й почути нову лексику, висловити свою емоційну реакцію, що сприяло зануренню в тему уроку.

Використання роботи в парнах та міні-групах дало змогу створити безпечне освітнє середовище для усного мовлення: учні менше демонстрували страх помилитися, оскільки не було репрезентації матеріалу перед усім класом, а вони взаємодіяли з одним або кількома однокласниками. Це, зі свого боку, сприяло зниженню тривожності, підвищенню впевненості та активності на уроці. Наприклад, гра, у процесі якої учневі потрібно витягнути картку з видом спорту та описати його, не називаючи безпосередньо, стала ефективним

засобом тренування лексики, навичок перифразування та логічного мислення. Додатковим мотиваційним фактором стало змагання, коли учні отримували бали за правильні відповіді.

Після проведення циклу уроків із застосуванням інтерактивних методів навчання англійської мови було проведено підсумкове оцінювання, яке включало тестування, усне інтерв'ю з учнями, написання міні-текстів та заповнення анкет щодо власних вражень. Отримані дані було проаналізовано кількісно та якісно. Основні результати:

- 70% учнів продемонстрували суттєве покращення здатності брати участь у діалогічному мовленні, зокрема у формі запитання-відповідь, обміну думками, коментарів щодо почутого. У порівнянні з початковим етапом кількість мовленнєвих одиниць, що продукуються в середньому на одного учня, зросла майже вдвічі.

- 65% учнів активно почали використовувати мовні конструкції для вираження думки, згоди / незгоди, заперечення, уточнення та аргументації. Частіше вживаними стали конструкції *In my opinion...*, *I think that...*, *However...*, *On the other hand...*, які до того вживались рідко або не використовувались зовсім.

- 80% учнів відзначили, що інтерактивні методи навчання англійської мови зробили уроки цікавішими, живішими, більш схожими на реальне спілкування. Учні були залучені до процесу навчання, активно коментували відповіді інших, сперечались, домовлялись, доповнювали один одного.

- 50% учнів покращили результати письмових завдань: тексти стали змістовнішими, зв'язнішими, послідовнішими, логічнішими, більш структурованими. Помітно зросла кількість самостійно використаних мовних конструкцій, а також зменшилась кількість помилок, пов'язаних із дослівними перекладом з рідної мови.

Позитивна динаміка спостерігалася і в психологічному аспекті: більшість учнів, які на початку експерименту неохоче говорили англійською

мовою через різні психологічні обставини, почали демонструвати ініціативу, прагнули бути почутими, активно включались у групові обговорення.

Крім кількісних показників, варто вказати і на якісні зміни. Учні стали більш уважними до висловлень однокласників, демонстрували толерантність до інших думок та суджень, навчилися ефективніше слухати, уточнювати й аргументувати. Саме ці характеристики є проявами форсування комунікативної та соціокультурної компетентностей, що є одними з основних у сучасному іншомовному навчанні.

Отже, інтерактивні методи навчання англійської мови не лише покращили розвиток мовленнєвих навичок учнів, але й позитивно вплинули на емоційний клімат у класі, підвищили мотивацію до навчання англійської мови, сприяли розвитку м'яких навичок (soft skills), таких як співпраця, креативність, критичне мислення тощо. Упровадження таких інтерактивних підходів є ефективним інструментом осучаснення уроків іноземної мови та переходу від репродуктивної моделі навчання до комунікативної, де мова слугує не тільки об'єктом опанування, а й засобом реального спілкування.

Висновки до розділу 3

Практичне використання інтерактивних методів навчання англійської мови в закладах загальної середньої освіти продемонструвало високий рівень сформованості мовленнєвих навичок учнів. Експеримент засвідчив, що інтерактивні методи навчання, зокрема рольові ігри, дискусії, дебати, командна робота, завдання в парах, warm-up ігри, цифрові платформи, проєктна діяльність, значно підвищують зацікавленість учнів у навчанні англійської мови, сприяють створенню безпечного й відкритого мовного середовища, у якому учні не бояться помилитися й активно взаємодіють між собою. Завдяки добре структурованим завданням, інтерактивні вправи стимулювали учнів до саморепрезентації, творчого мислення, самостійного формулювання думок англійською мовою.

Розроблені авторські матеріали, ігрові елементи, робота в парах із картками тощо, довели, що інтерактивність забезпечує практичну спрямованість навчання, робить уроки більш динамічними й орієнтованими на результат. Учні стали активними учасниками навчального процесу, а не пасивними слухачами, що позитивно вплинуло на рівень мотивації, концентрації уваги та якість засвоєння мовного матеріалу.

Оцінювання результатів експерименту показало значне покращення в усному мовленні учнів: розширення лексичного запасу, підвищення граматичної точності, зростання мовленнєвої впевненості. Також було зафіксовано покращення навичок взаємодії, учні краще комунікували в парах і малих групах, демонстрували більшу ініціативність і мовну здатність домовлятися, погоджуватися або аргументовано заперечувати.

Отже, підтверджено доцільність інтеграції інтерактивних методів навчання англійської мови в освітній процес. Використання таких методик сприяє гармонійному поєднанню мовного, соціального, емоційного та когнітивного складників, що відповідає завданням сучасної іншомовної освіти й концепції Нової української школи.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Вивчення наукової та методологічної літератури, аналіз психологічних та педагогічних теорій, а також емпірична оцінка інтерактивних методів навчання англійської мови у навчальному експерименті дозволило не лише поглибити поняття ефективних засобів комунікаційної компетентності, а й продемонструвати їх використання в сучасній освіті. Узагальнюючи результати педагогічного експерименту, відзначимо, що навчання англійської мови за допомогою інтерактивних методів зумовлено педагогічними умовами, спрямованими на самореалізацію учнів з урахуванням вікових особливостей та поетапного введення інтерактивних методів навчання. Педагогічний експеримент продемонстрував, що самореалізація учнів середньої школи у навчальній діяльності стає ефективною за умови цілісного процесу у діяльності вчителя та учнів. Під час дослідно-експериментальної роботи було вивчено стан проблеми використання інтерактивних методів навчання англійської мови з метою саморепрезентації учнів; апробовано комплекс педагогічних умов використання інтерактивних методів навчання; розроблено комплекс завдань з використанням інтерактивних методів навчання.

1. Було обґрунтовано теоретичні засади формування мовленнєвих навичок з урахуванням їх класифікації та доведено, що мовленнєві навички є складником іншомовної компетентності учнів. Вивчення рівня сформованості навичок говоріння, аудіювання, читання та письма у контексті шкільної іншомовної освіти показало, що вони формуються лише за умови активного використання мови в комунікативному процесі. Визначено психолого-педагогічні особливості учнів середньої школи в контексті їхньої здатності до саморепрезентації у навчальній діяльності з використанням інтерактивних методів навчання: активне самопізнання особистості, активне життєве самовизначення, формування соціальних потреб, розвиток психічних процесів. Урахування психолого-педагогічних основ розвитку мовлення увиразнило думку, що мотивація, інтерес, психологічна безпека і підтримка

емоційного інтелекту відіграють одну з першочергових ролей у розвитку мовленнєвої активності учнів.

2. Розглянуто сутність інтерактивної методики навчання іноземних мов та її потенціалу в контексті формування мовленнєвих навичок. Інтерактивність є методологією, що базується на принципах співпраці, взаємоповаги, діалогу, міжособистісної взаємодії та залучення учнів до активного пізнання. За умови використання інтерактивних методів навчання діяльність набуває характеру взаємодії учасників освітнього процесу. Інтерактивна навчальна діяльність, як активна, продуктивна, рефлексивна взаємодія суб'єкта освітнього процесу з освітнім середовищем, є одним із вирішальних факторів самореалізації особистості. Інтерактивні методи, зокрема рольові ігри, дискусії, дебати, проєктна діяльність, навчальні ігри та вправи з елементами проблемного навчання, продемонстрували свою спроможність створювати умови для реального спілкування. Завдяки їм учні вчаться формулювати думки, аргументувати, уточнювати, ставити запитання та реагувати на репліки співрозмовника, що суттєво впливає на ефективність традиційного засвоєння готових мовних структур.

3. Описано ефективні інтерактивні методи навчання англійської мови в закладах загальної середньої освіти. Особливу увагу було приділено класифікації інтерактивних методів за різними критеріями: формою організації взаємодії, характером пізнавальної діяльності, рівнем керованості та використанням цифрових технологій, що дозволило систематизувати широкий спектр методик і адаптувати їх до різних освітніх умов. Інтерактивні методи, спрямовані на розвиток особистості студента, формування здібностей до інтелектуальної та комунікативної діяльності значно підвищують якість навчання іноземної мови у середній школі. До найбільш результативних методів, які застосовуються при навчанні англійської мови належать: метод рольової гри, метод дискусії, метод дебатів, метод проєктів.

4. Проаналізовано розроблені дидактичні матеріали експерименту та представлено результати ефективності інтерактивних методів у процесі

навчання англійської мови з детальним описом практичного етапу дослідження. Експериментальне впровадження інтерактивних методів було здійснено на прикладі закладу загальної середньої освіти – Ліцею №13 «Успіх». Було розроблено авторські дидактичні матеріали, вправи, ігри та комунікативні завдання, спрямовані на залучення всіх учнів до навчального процесу, розвиток умінь вести діалог, дискутувати, репрезентувати інформацію англійською мовою. Під час організації експерименту враховувалися вікові особливості учнів, рівень володіння мовою, навчальні потреби та інтереси. Результати аналізу ефективності використання інтерактивних методів у навчання англійської мови засвідчили позитивну динаміку в розвитку мовленнєвих навичок, підвищення мотивації до вивчення мови, зростання самостійності, впевненості, покращення навичок командної роботи. Також було помічено, що використання інтерактивних методів сприяло кращому засвоєнню лексики, розвитку мовного чуття, вмінню будувати логічне та правильне висловлення. Аналіз результату експерименту показав, що відбулися позитивні зміни. Це свідчить про те, що учні в процесі навчальної діяльності з використанням інтерактивних методів навчання підвищують мотивацію до самореалізації, отримують задоволення від участі в інтерактивній діяльності, успішно засвоюють знання, набувають необхідних мовленнєвих навичок.

Загалом у межах дослідження було доведено, що інтерактивні методи навчання є ефективним засобом формування мовленнєвих навичок в учнів середньої школи. Вони сприяють створенню позитивного навчального середовища, розвитку комунікативної компетентності та забезпечують глибоке, осмислене, діяльнісне засвоєння мовного матеріалу. У подальшому доцільно поглиблювати інтеграцію інтерактивного підходу з сучасними цифровими інструментами та методами формування оцінювання, з метою результативної реалізації завдання іншомовної освіти в контексті вимог Нової української школи та глобалізованого світу, що становить перспективу наступних досліджень.

SUMMARY

In general, the present qualification paper is primarily focused on a comprehensive analysis of interactive methods of teaching English in secondary school. These methods are examined as a direct outcome of implementing communicative strategies in education and, more specifically, as an integral part of the linguodidactic approach to the development of foreign language competence. As is widely acknowledged in modern linguodidactics, the principal aim of foreign language education in general secondary schools is the formation and further development of students' communicative competence.

Consequently, particular emphasis is placed on the formation of communicative skills while taking into account students' language capabilities, learning needs, cognitive and speech abilities, as well as their creative potential. In this respect, the use of innovative technologies – especially those that enhance material retention, build learners' self-confidence, and promote cooperative learning – is considered especially relevant.

The theoretical foundations and pedagogical potential of interactive language teaching have been thoroughly investigated by a number of scholars, including A. Hin, L. Hlushok, N. Hodovanets, O. Hrytsiuk, O. Kovalenko, T. Koval, N. Kochubei, S. Kramarenko, O. Kuznetsova, V. Lehan, S. Lytvyn, A. Pavlovysh, L. Pyrozhenko, O. Pometun, H. Serhiieva, as well as foreign researchers such as H. Brown, M. Moore, and S. Pradono, among others. Thus, the relevance of this study lies in the necessity to adapt the educational process to the conditions of contemporary society, where interaction plays a crucial role in the development of students' speech skills.

The main objective of this qualification paper is to determine and justify the effectiveness of using interactive methods in English language teaching as a means of forming and developing speech skills among secondary school students. This goal is pursued through the design and implementation of practical tasks and instructional materials integrated into the teaching process.

In accordance with the objective, the following research tasks have been formulated:

1. To substantiate the theoretical principles of speech skills formation and provide their classification;
2. To explore the essence of interactive methodology in foreign language education;
3. To describe the most effective interactive techniques used in English language instruction in general secondary schools;
4. To analyse the developed didactic materials and present the results of the experimental study regarding the effectiveness of interactive methods in the English classroom.

The object of the research is the process of developing speech skills in secondary school students through the use of interactive methods. The subject of the research is interactive methods as an instrument for speech skills formation.

The theoretical basis of the research consists of scholarly works by psychologists and methodologists, including O. Bihych, I. Biletska, N. Borysko, H. Boretska, N. Volkova, L. Kalmykova, H. Kalmykov, T. Korol, I. Lapshyna, O. Malenko, O. Pomerun, N. Kharchenko, and others. From a methodological perspective, the study focuses on evaluating the effectiveness of using interactive techniques during reading lessons in English classes. The primary research method applied is empirical: specially designed interactive exercises were implemented during English lessons in Grades 5–9 of Lyceum No. 13.

The study was carried out in four stages:

1. A theoretical literature review on interactive learning;
2. Analysis of English textbooks used in Grades 5–9 at the lyceum, followed by the development of custom interactive tasks based on textbook texts;
3. Implementation of these tasks in one of the parallel classes;
4. Evaluation of the experiment results.

On the basis of contemporary domestic and international sources, a set of interactive tasks was created to enhance students' learning outcomes and diversify classroom activity.

The research objectives led to the use of a combination of methods, including analysis of psychological-pedagogical and methodological literature to define the essence of speech skills and modern approaches to their development; design of a task-based system of interactive exercises; and modelling of learning situations.

The use of interactive technologies has proven to be an effective tool for fostering and improving communication skills among secondary school learners. It also increases students' involvement in the learning process, boosts their communicative abilities, and results in improved English language acquisition.

The scientific novelty of the paper lies in the experimental confirmation that interactive teaching strategies not only facilitate the acquisition of new vocabulary but also contribute to reducing students' stress levels, enhancing their motivation to communicate, and increasing their interest in learning English.

The theoretical significance of the study consists in the comprehensive examination of interactive techniques in foreign language instruction, identification of relevant methods, and assessment of their pedagogical effectiveness. These methods are shown to support the development of communicative competence by creating meaningful speech situations and encouraging learners' active verbal engagement.

The practical value of the research lies in its applicability for developing methodological manuals for English language teaching, compiling teacher recommendations for the effective use of interactive methods, and improving speech skills in school settings. The results may also be used in university-level teacher training courses such as "Methods of Teaching Foreign Languages and Cultures" and "Practice of Oral and Written Communication," as well as during the preparation of qualification papers. Furthermore, the findings can be beneficial for pedagogy students, methodologists interested in educational innovations, and English teachers seeking practical interactive task examples.

Structure of the paper. The qualification paper consists of an introduction, three chapters, conclusions, and a list of references. The introduction outlines the relevance, research goal, tasks, object and subject of the study, methods used, novelty, theoretical and practical significance, and a brief literature review.

- **Chapter I** defines the psychological and pedagogical basis for speech development in secondary school students, clarifies the concept of speech skills, and presents their classification.

- **Chapter II** is devoted to the concept and classification of interactive methods in English language teaching, with a detailed overview of effective approaches such as role-playing, discussions, debates, and project work.

- **Chapter III** presents the characteristics of the educational institution and target group, provides developed materials for the learning experiment, evaluates the effectiveness of the interactive techniques, and offers task examples (e.g. interactive dialogues, language quests).

The conclusions summarise the key results of the study. The total length of the paper is 68 pages, and the bibliography includes 36 sources.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андерсон Дж. «Захоплення» комунікативним викладанням мов: вплив «початкових» сертифікаційних курсів на практику роботи в класі досвідчених викладачів англійської мови. *Інновації у навчанні та викладанні мов*, 2018. 14 (1). С.1–14. <https://doi.org/10.1080/17501229.2018.1471082>
2. Андрієць О. М. Шкільна дискусія як засіб розвитку дискурсного мовлення учнів в умовах профільного навчання. *Наукові записки [Національного університету Острозька академія]. Серія: Філологічна*, 2012. (31). С. 147–150.
3. Білецька І. О. Традиційні та інноваційні методи навчання іноземних мов: досвід США. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*, 2022. 10 (15) <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/2438/2441>
4. Гавриш Н. Інтегровані заняття: Методика проведення. К. : Шк. світ, 2007. 128 с.
5. Гра як метод навчання. Її пізнавальне та виховне значення. Методичні рекомендації. *Освітній проект «На Урок»*. URL: <https://naurok.com.ua/metodichni-rekomendaci-gra-yak-metod-navchannya-401611.html> (дата звернення: 10.05.2025).
6. Дебати як педагогічна технологія. URL: <https://osvita.ua/school/method/technol/369/> (дата звернення: 20.05.2025).
7. Змішане навчання та проєктна діяльність: переваги, недоліки та особливості організації. URL: <https://naurok.com.ua/post/zmishane-navchannya-ta-proektna-diyalnist-perevagi-nedoliki-ta-osoblivosti-organizaci> (дата звернення: 19.05.2025)
8. Інтерактивні методи навчання : переваги та використання в сучасній освіті URL: <https://gosta.media/nauka-ta-osvita/interaktyvni-metody-navchannia-perevahy-ta-vykorystannia-v-suchasnij-osviti/>

9. Комар О.А. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивних технологій. Теоретико-методичні аспекти : монографія. Умань : РВЦ «Софія», 2008. 332 с.
10. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів: навчально-методичний посібник / Редько В. Г., Полонська Т. К., Басай Н. П. [та ін.] ; за наук. ред. Редька В. Г. К. : Педагогічна думка, 2013. 360 с.
11. Мельник В. В. Інтеракція в освітньому процесі: технологія організації. Управління школою. 2006. № 13. С. 15–34.
12. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2002. 328 с.
13. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.
14. Муравська С. М. Комунікативно зорієнтований підхід у навчанні англomовного спілкування майбутніх авіафахівців. Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету, 2016. (15). С. 284–292.
15. Новак І. М. Інтерактивні методи навчання іноземних мов у закладах вищої освіти. Інноваційна педагогіка, 2021. № 32(1). 125 с.
16. Пометун О. І. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. За ред. О. І. Пометун. К.: Видавництво А. С. К., 2004. 192 с.
17. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : науково-методичний посібник. Київ : Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.
18. Психологічна діагностика мотивації особистості до навчання в умовах інформаційного суспільства : монографія / Н. В. Пророк,

Л. О. Кондратенко, Л. М. Манилова та ін. ; за ред. Н. В. Пророк. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2020. 131 с.

19. Психологія мовлення і психолінгвістика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Калмикова Л.О., Калмиков Г.В., Лапшина І.М., Харченко Н.В.; За заг. ред. Л.О.Калмикової. Київ : Переяслав-Хмельницький педагогічний інститут, в-во «Фенікс», 2008. 245 с.

20. Савченко О. Я. Діагностика і дидактичні умови формування у молодших школярів мотивації уміння вчитися. *Український педагогічний журнал*. 2015. № 1. С. 85–98.

21. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих : навчально-методичний посібник. Київ : ВД «ЕКМО», 2011. 324 с.

22. Сисоєва С.О. Педагогічні технології: коротка характеристика сутнісних ознак. Педагогічний процес: теорія і практика. 2006. Вип. 2. С.127–131.

23. Скрипник М.І. Інтерактивне навчання: основні поняття. Ігри дорослих. Інтерактивні методи навчання. Київ : Ред. загальнопед. газ. 2005. С. 30–44.

24. Степанов О. М., Фіцула М. М. «Основи психології і педагогіки» Навчальний посібник URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/417343.pdf

25. Чепелева Н. В. Теоретичне обґрунтування моделі особистості практичного психолога. Психологія: збірник наукових праць. Вип. 3. К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 1998. С. 35–41.

26. Comparing the Students' Receptive and Productive Skills of the Six Semesters of English Department at Iain Parepare. *English Education Program Tarbiyah Faculty State Islamic Institute Parepare*, 2023. 91 p.

27. Fedorenko Yu. P. Linguistic Component of Intercultural Communicative Competence. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2021 № 48 том 4. С.117–120.

28. Google Meet.URL: <https://meet.google.com/landing> (11.05.2025)

29. INTERACTIVE METHODS OF LEARNING A FOREIGN LANGUAGE: THE ROLE OF THE COMMUNICATIVE APPROACH URL: <https://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/93/26.pdf>

30. Kahoot. 360 Spirit Team plans. URL: <https://kahoot.com/business/360-spirit-team-plans/>

31. Manikandan S. and Kiran J. The Skill Based Challenges of Language Learning, Listening, Speaking, Reading and Writing. *Special Issue Published in International Journal of Trend in Research and Development (IJTRD)*. National Conference on Challenges in 21st Century Teacher Education (NCCCTE-18) organized by Kamala College of Education, Thirunavalur, TamilNadu on 17th February 2018. P. 9–10. URL: <https://www.ijtrd.com/papers/IJTRD15913.pdf>

32. Padlet. URL: <https://padlet.com/> (дата звернення 02.05.2025)

33. Quizlet. URL: <https://www.quizlet.com/> (дата звернення: 10.05.2025).

34. Richards J. C., Rodgers T. S. *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press, 2014.

35. Wordwall. (n.d.). URL: <https://wordwall.net/uk> (дата звернення: 10.05.2025).

36. Zoom. URL: <https://app.zoom.us/wc> (дата звернення 09.05.2025)